

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

ناشر: پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

عنوان: نگرش ایرانیان به مسئله فلسطین

مجری طرح: مرکز رصد فرهنگی کشور

به سفارش: سازمان هنری رسانه‌ای اوج

مدیر علمی: قاسم زائری، محمد اصغری، صابر جعفری کافی‌آباد

ناظر علمی: سجاد یاهک

مشاور نمونه‌گیری و آمان: سید سروش بنگدار

شورای علمی: محمد اصغری، حسین اکبرزاده، بهروز رضایی، پریسا رضایی، محمدامین صبوری،

حانیه قاسمیان، ایمان معصومی، رقیه‌سادات موسوی، سجاد یاهک

اجرای پیمایش: دفتر طرح‌های ملی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات

تدوین گزارش: محمد اصغری، حسین اکبرزاده، متین شریفی

همکاران اجرا: مجید به‌پسند، شیما خدادادی، سلیمه طرح‌زاده

صفحه‌آرایی: حسین آذری

طراح جلد: رضا ذکی‌پور

این نسخه به سفارش سازمان هنری رسانه‌ای اوج چاپ شده است.

همه حقوق این اثر برای مرکز رصد فرهنگی کشور محفوظ است.
در صورت تخلف، پیگرد قانونی دارد.

نشانی: تهران، پایین‌تر از میدان ولی‌عصر (عج)، خیابان دمشق، شماره ۹، پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات
صندوق پستی: ۶۲۷۴ - ۱۴۱۵۵. تلفن: ۰۲۲۱۳۰۸۸۹۰۲۲۱۳. دورنگار: ۰۸۸۹۳۰۷۶. www.ircud.ir

گزارش رصد فرهنگی

(۵۹)

رصد بین الملل

(۸)

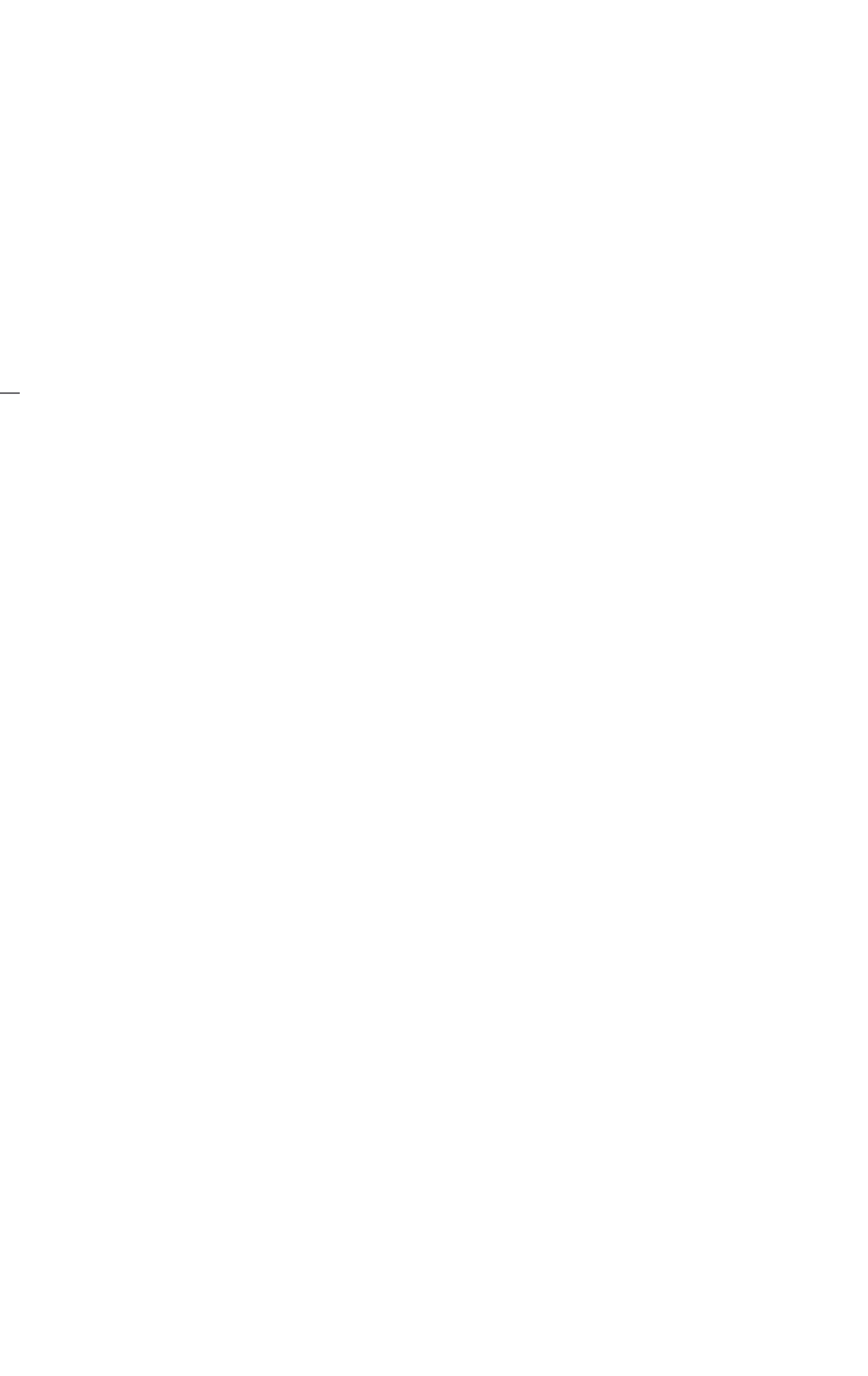
محرمانه

نگرش ایرانیان به مسئله فلسطین

مرکز رصد فرهنگی کشور

دی ۱۴۰۲

فهرست مطالب

۱- مقدمه	۱
۲- یافته‌های نظرسنجی	۱۱
۱-۲- مشخصات جمعیت‌شناختی پاسخگویان	۱۱
۲-۲- پرمصرف‌ترین شبکه اجتماعی بین پاسخگویان	۱۴
۲-۳- میزان پیگیری اخبار تحولات فلسطین	۱۶
۲-۴- منبع پیگیری اخبار تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)	۱۸
۲-۵- نگرش به وضعیت جنگ	۲۱
۲-۶- نگرش درباره مسبب اصلی جنگ	۲۲
۲-۷- جهانی شدن جنگ غزه	۲۴
۲-۸- نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)	۲۵
۲-۹- موضع مطلوب ایران در جنگ غزه	۲۸
۲-۱۰- ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر	۲۹
۲-۱۱- ورود نظامی مستقیم کشورها	۳۰
۲-۱۲- نگرانی از گسترش جنگ تا ایران	۳۲
۲-۱۳- نظر مردم نسبت به برخی گزاره‌های رایج	۳۳
۱۳-۲-۱- مردمی بودن حماس	۳۴
۱۳-۲-۲- تروریستی بودن حماس	۳۵
۱۳-۲-۳- دولتی شدن فلسطین	۳۶
۱۳-۲-۴- اسرائیل تحت امر آمریکا	۳۸
۱۳-۲-۵- شکست ناپذیر بودن اسرائیل	۳۹
۱۳-۲-۶- نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین	۴۰
۲-۱۴- تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ	۴۱
۲-۱۵- نظر مردم دنیا درباره فلسطین در نگاه ایرانیان	۴۲
۲-۱۶- نظر مردم پیرامون گزاره‌هایی درباره فلسطین	۴۳

- ۱۶-۲-۱ - سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده است..... ۴۳
- ۱۶-۲-۲ - فلسطینی‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند.... ۴۴
- ۱۶-۲-۳ - همه اسرائیلی‌ها اشغال‌گر هستند..... ۴۶
- ۱۶-۲-۴ - مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند..... ۴۷
- ۱۷-۲ - شناخت گروه‌های مبارز فلسطینی..... ۴۸
- ۱۸-۲ - نگرش به فلسطینی‌ها..... ۴۹
- ۱۹-۲ - آیا اسرائیل را دشمن ایران می‌دانید..... ۵۱
- ۲۰-۲ - مهم‌ترین دلیل حمایت از فلسطین..... ۵۲
- ۲۱-۲ - شیوه حمایت از فلسطین..... ۵۳
- ۲۲-۲ - اثربخشی حمایت‌های مردمی در ایران..... ۵۴
- ۲۳-۲ - حامی اصلی فلسطین..... ۵۵
- ۲۴-۲ - ارزیابی آینده فلسطین..... ۵۵
- ۳- جمع‌بندی..... ۵۷

فهرست جدول‌ها

- جدول ۱. مشخصات جمعیت شناختی پاسخگویان..... ۱۱
- جدول ۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان نسبت به مصرف شبکه‌های اجتماعی..... ۱۴
- جدول ۳. فراوانی مصرف شبکه‌های اجتماعی بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۱۵
- جدول ۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس پیگیری اخبار اخیر فلسطین..... ۱۶
- جدول ۵. فراوانی کیفیت پیگیری اخبار بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۱۷
- جدول ۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس منبع پیگیری اخبار تحولات اخیر فلسطین.. ۱۸
- جدول ۷. توزیع فراوانی منبع پیگیری اخبار فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۲۰
- جدول ۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرش به وضعیت جنگ..... ۲۱
- جدول ۹. فراوانی نگرش به وضعیت جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۲۲
- جدول ۱۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس مسبب اصلی جنگ..... ۲۳
- جدول ۱۱. فراوانی مسبب اصلی جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۲۴
- جدول ۱۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به جهانی شدن جنگ غزه..... ۲۵
- جدول ۱۳. فراوانی جهانی شدن جنگ غزه بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۲۵
- جدول ۱۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین
(جنگ غزه)..... ۲۶
- جدول ۱۵. نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین(جنگ غزه) بر اساس متغیرهای
جمعیت شناختی..... ۲۷
- جدول ۱۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به موضع مطلوب ایران در جنگ غزه..... ۲۸
- جدول ۱۷. فراوانی ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر..... ۲۹
- جدول ۱۸. توزیع فراوانی ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر بر اساس متغیرهای
جمعیت شناختی..... ۳۰
- جدول ۱۹. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به ورود نظامی مستقیم کشورها..... ۳۱
- جدول ۲۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرانی از گسترش جنگ تا ایران..... ۳۲
- جدول ۲۱. توزیع فراوانی نگرانی از گسترش جنگ تا ایران بر اساس متغیرهای
جمعیت شناختی..... ۳۳
- جدول ۲۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به مردمی بودن حماس..... ۳۴
- جدول ۲۳. توزیع فراوانی مردمی بودن حماس بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۳۵
- جدول ۲۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به تروریستی بودن حماس..... ۳۵
- جدول ۲۵. توزیع فراوانی تروریستی بودن حماس بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی.. ۳۶
- جدول ۲۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به دو دولتی شدن فلسطین..... ۳۶
- جدول ۲۷. توزیع فراوانی به دو دولتی شدن فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت
شناختی..... ۳۷
- جدول ۲۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به اسرائیل تحت امر آمریکاست..... ۳۸

- جدول ۲۹. توزیع فراوانی اسرائیل تحت امر آمریکا است بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۳۸
- جدول ۳۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به شکست ناپذیر بودن اسرائیل..... ۳۹
- جدول ۳۱. شکست ناپذیر بودن اسرائیل بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۳۹
- جدول ۳۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین..... ۴۰
- جدول ۳۳. توزیع فراوانی نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۰
- جدول ۳۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ..... ۴۱
- جدول ۳۵. توزیع فراوانی تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۱
- جدول ۳۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نظر مردم دنیا درباره فلسطین..... ۴۲
- جدول ۳۷. توزیع درصدی نظر مردم دنیا درباره فلسطین بر حسب متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۳
- جدول ۳۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده است..... ۴۴
- جدول ۳۹. توزیع فراوانی سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۴
- جدول ۴۰. توزیع فراوانی فلسطین‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند..... ۴۵
- جدول ۴۱. توزیع فراوانی فلسطین‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۶
- جدول ۴۲. توزیع فراوانی اشغالگر بودن همه اسرائیلی‌ها..... ۴۶
- جدول ۴۳. اشغالگر بودن همه اسرائیلی‌ها بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۷
- جدول ۴۴. توزیع فراوانی مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند..... ۴۸
- جدول ۴۵. توزیع فراوانی مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۴۸
- جدول ۴۶. توزیع فراوانی آشنایی با گروه‌های مبارز فلسطینی..... ۴۹
- جدول ۴۷. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرش به فلسطینی‌ها..... ۵۰
- جدول ۴۸. توزیع فراوانی دشمن دانستن اسرائیل..... ۵۱
- جدول ۴۹. توزیع فراوانی دشمن دانستن اسرائیل بر اساس متغیرهای زمینه‌ای..... ۵۱
- جدول ۵۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس مهم‌ترین دلیل حمایت از فلسطین..... ۵۲
- جدول ۵۱. توزیع فراوانی شیوه حمایت از فلسطین..... ۵۳
- جدول ۵۲. توزیع فراوانی اثربخشی حمایت‌های مردمی در ایران..... ۵۴
- جدول ۵۳. توزیع فراوانی حامی اصلی فلسطین..... ۵۵
- جدول ۵۴. توزیع فراوانی ارزیابی آینده فلسطین..... ۵۶
- جدول ۵۵. توزیع فراوانی ارزیابی آینده فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی..... ۵۶

فهرست نمودارها

- نمودار ۱. نحوه دنبال کردن اخبار..... ۱۷
- نمودار ۲. منبع پیگیری اخبار تحولات فلسطین..... ۲۰
- نمودار ۳. نگرش نسبت به مسبب اصلی جنگ..... ۲۳
- نمودار ۴. نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)..... ۲۷
- نمودار ۵. موضع مطلوب ایران در جنگ غزه..... ۲۹
- نمودار ۶. ورود نظامی مستقیم کشورها..... ۳۲
- نمودار ۷. نگرش به مردم فلسطین..... ۵۰
- نمودار ۸. دلیل حمایت از فلسطینی ها..... ۵۳
- نمودار ۹. نحوه حمایت از فلسطینی ها..... ۵۴

چکیده آماری

- ۳۲/۳ درصد از پاسخگویان اذعان داشتند که پیش از درگیری‌های اخیر هم پیگیر اخبار فلسطین بودند، ۲۲/۵ درصد از پاسخگویان نیز بیان داشتند هیچ وقت پیگیر نبوده‌اند؛ ۲۲/۵ درصد از افراد هم‌گزینه «قبل از جنگ اخیر دنبال نمی‌کردم اما حالا دنبال می‌کنم» را انتخاب کرده‌اند. ۱۸/۲ درصد بیان کردند که یکی دو هفته اول جنگ غزه پیگیر بودم، الان دیگر نیستم.
- ۶۶/۸ درصد از پاسخگویان اخبار مربوط به تحولات اخیر فلسطین را بیشتر از طریق صداوسیما دنبال می‌کنند؛ ۸/۲ درصد افراد بیشتر از طریق اینستاگرام و ۴/۶ درصد از شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان پیگیر اخبار فلسطین هستند.
- ۴۶/۹ درصد از پاسخگویان اسرائیل را طرف شکست خورده جنگ اخیر می‌دانند، ۳۵/۵ درصد برای این پرسش تحلیلی نداشته‌اند و ۱۷/۶ درصد نیز فلسطینی‌ها را شکست خوردگان این جنگ دانسته‌اند.
- ۳۱/۵ درصد از پاسخگویان مسبب اصلی جنگ را آمریکا معرفی کرده‌اند؛ ۲۵/۹ درصد اسرائیل و ۹/۳ درصد حماس را مسبب اصلی جنگ می‌دانند؛ ۴/۸ درصد افراد نیز ایران را مسبب اصلی جنگ معرفی کردند.
- ۳۶/۲ درصد افراد به میزان کمی قائل به جهانی شدن جنگ غزه هستند در حالیکه ۲۰/۱ درصد این میزان احتمال را زیاد می‌دانند؛ ۲۳ درصد نیز در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند.
- ۱۷/۸ درصد افراد حمایت مالی ایران از فلسطینی‌ها را نقش اصلی ایران در جنگ اخیر می‌دانند. ۱۳/۳ درصد از پاسخگویان اذعان داشتند که ایران در جنگ اخیر مداخله‌ای نداشته است، ۱۴/۶ درصد پاسخگویان این نظر را داشتند که ایران تنها حمایت سیاسی و

دیپلماتیک از فلسطین کرده و ۹,۸ درصد پاسخگویان معتقدند که پشتیبانی و آموزش نظامی فلسطینی‌ها به عهده ایران بوده و ۶,۱ درصد از آنها، ایران را طراح اصلی عملیات طوفان الاقصی می‌دانند.

– ۳۲/۴ درصد پاسخگویان قائل به ضرورت حمایت همه‌جانبه سیاسی، مالی و نظامی از فلسطین‌ها توسط ایران هستند؛ ۲۳/۱ درصد گفتند که ایران مداخله‌ای نداشته باشد.

– ۳۴,۸ درصد از پاسخگویان عملکرد ایران در جنگ اخیر را به حد زیادی مناسب ارزیابی کردند ۴۶,۸ درصد نیز عملکرد ایران را متوسط ارزیابی کرده و ۱۸,۳ درصد نیز اصلاً آن را مناسب نمی‌دانند.

– ۴۳/۳ درصد پاسخگویان، قائل به ضرورت ورود نظامی حزب الله لبنان هستند؛ ۳۲/۴ درصد مردم قائل به ورود نظامی سوریه به جنگ اخیر و ۳۲,۱ دیگر نیز قائل به ورود نظامی دیگر کشورهای عربی به صورت مستقیم هستند؛ همچنین ۱۶,۸ درصد نیز ورود مستقیم نظامی ایران را لازم دانسته و ۱۵ درصد هم ورود نظامی مستقیم آمریکا را لازم تلقی کردند

– ۳۴/۳ درصد پاسخگویان به میزان زیادی نسبت به گسترش جنگ غزه به ایران نگرانند و در مقابل ۳۳/۷ درصد مردم نیز نسبت به این مسئله نگرانی ندارند، نگرانی ۱۸,۶ درصد مردم در سطح متوسط و ۱۳/۵ درصد آنها در سطح کم است.

– ۶۱,۴ پاسخگویان با مردمی بودن حماس موافق‌اند این در حالی است که ۱۶/۷ درصد آنها حماس را نیروی مردمی نمی‌دانند، ۲۲ درصد نیز نسبت به این گزاره نظری ندارند.

– ۶۱,۲ درصد از پاسخگویان با تروریستی بودن گروه حماس مخالفند. این در حالی است که ۱۴ درصد آنها حماس را گروه تروریستی می‌دانند؛

- ۴۴/۳ درصد از پاسخگویان با ایده دو دولتی موافقت دارند و ۳۸/۴ درصد آنها مخالف دو دولتی هستند و ۱۷/۳ درصد نیز در قبال این موضوع، موضعی ندارند.
- ۷۳/۱ درصد پاسخگویان با این گزاره که اسرائیل دست نشانده آمریکاست، موافقت دارند و تنها ۱۳,۹ درصد مخالف این گزاره هستند.
- ۷۳/۹ درصد با شکست ناپذیر بودن اسرائیل مخالفت دارند و تنها ۱۴/۸ درصد اسرائیل را شکست ناپذیر می‌دانند.
- ۶۲/۹ درصد با اینکه نابودی کامل اسرائیل تنها راه آزادی فلسطین است موافقت دارند.
- ۷۷,۸ درصد از پاسخگویان مایل به پیروزی فلسطین هستند.
- ۷۳/۴ درصد پاسخگویان، مردم دنیا را حامی فلسطین و ۸/۱ درصد حامی اسرائیل می‌دانند.
- ۵۲/۳ درصد افراد با اینکه سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودیان بوده است مخالفت داشتند درحالی‌که ۳۳ درصد موضعی ندارند و ۱۴,۵ درصد افراد موافق‌اند.
- ۳۵ درصد پاسخگویان با این گزاره که فلسطینی‌ها زمین‌های خودشان را به اسرائیل فروختند مخالفت داشتند درحالی‌که ۲۸ درصد این گزاره را معتبر می‌دانند و ۳۶/۷ درصد درباره این گزاره موضعی ندارد.
- ۴۱,۶ درصد افراد با این گزاره که همه اسرائیلی‌ها اشغالگر هستند موافقت داشتند و ۳۸,۷ درصد مخالفت داشتند.
- ۶۳/۱ درصد افراد با این گزاره که مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند مخالفت داشتند.
- ۶۸/۹ درصد افراد هیچ شناختی از گروه‌های مبارزه فلسطین ندارند. ۳۰ درصد افراد حماس، ۶ درصد آنها جهاد اسلامی و همچنین

۱/۹ درصد فتح و ۱/۱ درصد جبهه خلق برای آزادی فلسطین و تنها ۰/۷ درصد سازمان آزادی بخش فلسطین را می‌شناختند.

– ۷۵,۴ از پاسخگویان اسرائیل را دشمن ایران می‌دانند و ۱۴,۶ درصد نیز با این گزاره مخالفت دارند.

– ۵۴/۵ درصد پاسخگویان دلیل اصلی حمایت از فلسطین را بعد انسانی آن می‌دانند. ۱۹,۶ درصد نیز دلیل اصلی را وظیفه دینی می‌دانند و ۸ درصد افراد دلیل اصلی حمایتشان از فلسطین را مسئله امنیت ملی می‌دانند ۱۱/۲ درصد نیز خود را حامی فلسطین نمی‌دانند.

– ۳۶/۹ درصد افراد حمایت خود از فلسطین را در قالب راهپیمایی و تجمعات انجام می‌دهند ۳۰/۵ درصد نیز درباره فلسطین با اطرافیان صحبت و بحث می‌کنند ۲۳/۶ درصد به فلسطین کمک مالی کرده و ۱۸/۴ درصد در فضای مجازی محتوا بارگزاری می‌کنند.

– ۶۰/۸ درصد از پاسخگویان تنها راه مقابله با اسرائیل را مقاومت و ایستادگی فلسطین‌ها می‌دانند، ۲۱/۳ درصد مقاومت فلسطینی‌ها را بی‌فایده و ۳/۸ درصد قائل به ترک غزه توسط فلسطینی‌ها هستند.

۱ - مقدمه

نیمه اول قرن ۱۹ میلادی آپستن اتفاقاتی بود که بعدها یکی از پیچیده‌ترین مسائل ذو ابعادِ عصرِ جدید را رقم زد؛ در نتیجه اشغال سرزمین‌های عربیِ مابین رود اردن و دریای مدیترانه توسط دولت - ملتی جعلی به نام اسرائیل، خاورمیانه درگیر مسأله‌ای به نام فلسطین شد. قضیه‌ای که در ۸ دهه گذشته همواره منطقه و جهان را تحت تاثیر خویش قرار داده است.

روایت خطی از اشغال فلسطین از دهه ۱۹۱۰ آغاز می‌شود. در سال ۱۹۱۶ سرزمین فلسطین که تا پیش از آن از سوی خلفای عثمانی اداره می‌شد، دیگر بخشی از این امپراطوری عظیم و فروپاشیده اسلامی نبود. به موجب قرارداد موسوم به سایکس - پیکو که با امضای بریتانیا و فرانسه و با رضایت روسیه منعقد شد، امپراطوری عثمانی عملاً تجزیه شد. یک سال پس از سایکس - پیکو، بریتانیا که آن پیمان را مغایر با سلطه خود بر کانال سوئز می‌دانست، با استفاده از ضعف روسیه به دلیل وقوع انقلاب سرخ، از پیمان سایکس - پیکو سر باز زد و فلسطین

را رسماً تحت قیمومیت خویش درآورد. از این تاریخ به بعد فلسطین عثمانی تبدیل به فلسطین بریتانیا شد. از سویی دیگر یهودیان عضو جنبش صهیونیسم در اوایل قرن بیستم با استفاده از این سلطه انگلیسی بر فلسطین، راه‌حل تشکیل یک کشور یهودی را در برابر ضدیت با یهودیان جهان و آزار آنان مطرح کردند. در جریان جنگ جهانی اول نیز صهیونیست‌ها از انگلیس و آمریکا در خواست نمودند تا در صورت شکست امپراطوری عثمانی به‌عنوان متحد آلمان، پس از خاتمه جنگ، فلسطین را به‌عنوان سرزمین یهودی شناسایی کنند. در نتیجه تلاش صهیونیست‌ها، لرد بالفور به‌عنوان وزیر خارجه وقت انگلستان در نوامبر ۱۹۱۷، طرح تاسیس کانون ملی یهود در سرزمین فلسطین را که در کابینه انگلستان تصویب شده بود، در قالب اعلامیه‌ای که بعدها به اعلامیه بالفور شهرت یافت؛ منتشر نمود. آمریکا نیز بلافاصله از این طرح استقبال کرد و در نهایت جامعه ملل در آوریل ۱۹۲۰، قیمومیت فلسطین را رسماً به انگلستان واگذار کردند و این کشور را موظف به اجرای اعلامیه بالفور از طریق تاسیس و حمایت از کانون ملی یهود کردند. و این چنین بود که روند مهاجرت یهودیان به سرزمین فلسطین که از حدود نیم قرن پیش از آن آغاز شده بود، شدت بیشتری یافت. در همان دوران بود که سرزمین فلسطین آستن قیام‌های مسلحانه مختلفی شد. از جمله قیام شهید شیخ عزالدین قسام، انقلاب بزرگ عربی شهید سید عبدالقادر حسینی و جنگ‌های حسن سلامه و یارانش. اما همه این قیام‌ها سرکوب و با شهادت تعداد بسیاری از فلسطینیان خاتمه یافت. در نهایت از دهه چهل مسئله فلسطین به یک مسئله عربی تبدیل شد و در رأس مسائل بین‌المللی قرار گرفت. کشورهای مسلمان و عرب در این سال‌ها مخالفت‌های جدی با پدیده اشغال فلسطین داشتند.

در دهه ۱۹۳۰ میلادی دولت ایران نیز موضعی جانبدارانه از فلسطین اتخاذ می‌کرد. در اجلاسیه مجمع عمومی جامعه ملل که در اکتبر ۱۹۳۵

در ژنو برگزار شد، ریاست هیات نمایندگی ایران در نطقی به دفاع از حقوق مسلمانان مظلوم فلسطین پرداخت. این سخنرانی بازتاب مثبتی به ویژه از سوی فلسطینی‌ها و حاج امین الحسینی، مفتی اعظم قدس به همراه داشت. این اتفاق را می‌توان یکی از اولین بازتاب‌های حمایت ایران از فلسطین در میان فلسطینیان دانست.

در ادامه انگلیس در ۱۴ مه ۱۹۴۸ به قیومیت خویش در سرزمین‌های فلسطینی خاتمه داد و نیروهایش را از فلسطین خارج کرد. در همان روز شورای ملی یهود در تل‌آویو تشکیل شد و در ساعت چهار بعد از ظهر روز جمعه ۱۴/۵/۱۹۴۸ موجودیت دولت اسرائیل توسط دیوید بن‌گورین در تل‌آویو اعلام گردید. این اتفاق، آغاز نکبت بر مردمان سرزمین‌های فلسطینی بود. نکبتی که در سال ۱۹۴۸ خاتمه نیافت، بلکه این بار در قامت دولت‌ملتی اشغالگر به نام اسرائیل، تا به امروز امتداد یافته است و ما در فلسطین، با اشغال‌گری روزمره و جنایت هرروزه مواجهیم.

اما در کنار چنین روایتی از مسیر اشغال، سؤال اصلی این است؛ مسئله فلسطین اصلاً چیست؟ آیا این مسئله اشاره به واقعه تاریخی خاص دارد که در مقطعی جامانده یا مسئله‌ای است که در طول تاریخ کش آمده است؟ فلسطین اساساً چرا مسئله است؟ نسبت این مسئله با ایران و جامعه ایرانی چیست؟ حدود و چارچوب‌های این مسئله در چه دیوارهای محدود شده است؟ ابعاد و شمولیت آن تا کجاست؟ و ده‌ها سؤال دیگر درباره مسئله‌ای به نام فلسطین که خواه‌وناخواه تبدیل به یکی از مهم‌ترین مسائل عصر جدید شده است.

شاید بتوان نقطه آغازین صورت‌بندی کنونی از مسئله فلسطین را به سال‌های ابتدایی قرن ۲۰ عودت داد. اما آیا مسئله دقیقاً از همین جا آغاز می‌شود؛ شروع ماجرای فلسطین از کجاست؟ برخی آغاز مسئله فلسطین را به قرن‌ها پیش حواله می‌کنند و با پیگیری داستان توطئه تاریخی یهودیت، به چندین قرن پیش از ظهور اسلام

می‌رسند. تحلیل‌هایی که در پی کشف یک راز از لابلای صفحات تاریخ هستند و مسئله فلسطین را با جنگ دیرینه و ازلی خیر و شر که کاملاً جبهه‌بندی‌های عینی و کش آمده در تاریخ دارد، همسان می‌کنند. گروهی دیگر اما نقطه آغاز ماجرای فلسطین را از میانه‌های قرن ۱۹ شناسایی می‌کنند. به باور آن‌ها اصل مهاجرت یهودیان به سرزمین مقدس، آغاز یک توطئه برای تصرف نهایی فلسطین بود که از میانه‌های قرن ۱۹ جدی شد و حتی فروپاشی عثمانی و تصرف و تقسیم خاورمیانه برای تثبیت حکومت یهود در سرزمین فلسطین بود. برخی دیگر اما مهاجرت اولیه یهودیان را آغاز ماجرا نمی‌دانند؛ آن‌ها حق مهاجرت را برای یهودیان قائل هستند اما تعدی آنان به حقوق فلسطینیان از دهه دوم قرن ۲۰ میلادی را آغاز مسئله فلسطین می‌دانند. اما به راستی از کی فلسطین تبدیل به یک بحران شد؟ از ۱۹۱۹؟ ۱۹۲۹؟ ۱۹۳۶؟ ۱۹۴۷؟ ۱۹۴۸؟ ۱۹۶۷؟ یا... انتخاب هر کدام از این تاریخ‌ها می‌تواند شکل متفاوتی از مساله‌بودگی فلسطین را حادث کند. مثلاً باور این که آغاز مسئله فلسطین از سال ۱۹۶۷ و تعدی اسرائیل به خطوط مرزی مشخص شده توسط سازمان ملل و اشغال قدس شرقی بوده، به این معناست که شرایط تا پیش از آن مشروع و مورد پذیرش است. یا تکیه بر سال ۱۹۳۶ و انقلاب بزرگ عربی در فلسطین، تاکید بر کارکرد بریتانیا در شعله‌ور شدن مسئله فلسطین است. واقعیت آن است که هیچ توافقی درباره مبدا آغاز مسئله فلسطین وجود ندارد. حکومت عثمانی، بریتانیا، یهودیت، جنبش صهیونیسم و آمریکا هر یک به باور برخی متهم اصلی پیدایی بحران فلسطین هستند. به بیانی دیگر فلسطین هنوز هم در هاله‌ای از ابهام قرار دارد و مسئله فلسطین دارای یک چارچوب مشخص و تحدید شده واحد و همه گیر نیست. فی‌النهایه می‌توان مسئله فلسطین را مجموعه‌ای از موضوعات حول دال مرکزی اشغال فلسطین دانست.

به باور ادوارد سعید فلسطینیان پس از اشغال سرزمین‌های مادری خویش توسط بریتانیا و در نهایت اسرائیل بود که با طی فرایندی خودآگاهانه، خویشان را ذیل هویت فلسطینی تصویر نمودند. توجه به این نکته در فهم چگونگی شکل‌گرفتن مسئله فلسطین در اذهان فلسطینیان و مردم جهان حائز اهمیت است. اینجاست که دولت ملت‌های مختلف و گروه‌های گوناگون هر کدام متأثر از تصویری که از مسئله فلسطین مبتنی بر حافظه تاریخی فرهنگی خویش و متأثر از قدرت و فرهنگ و ارتباطات و در زمینه‌ها و ساختارهای متعدد و با عاملان و کارگزاران متفاوت ساخته شده، درباره فلسطین می‌اندیشند. وضعیت ایران نیز این‌چنین است. ایرانیان حتی تا پیش از اشغال فلسطین نیز ارتباط چندانی با این سرزمین نداشتند. اختلاف زبان، بُعد مکان و فقدان حافظه مشترک تاریخی موجب شده تا ایرانیان فهمی متفاوت از دیگر کشورهای منطقه از مسئله فلسطین داشته باشند. بر خلاف ترک‌ها که فلسطین را بر پایه میراث دیرین و مشترک عثمانی فهم می‌کنند و اعرابی که زبان، فرهنگ و رسوم همسانی با ساکنان تاریخی فلسطین دارند، ایرانیان به دلیل فقد حافظه تاریخی فرهنگی مشترک با فلسطین، در ادوار مختلف متأثر از گفتمان نهادهای قدرت، فهمی متفاوت از مسئله فلسطینی داشته‌اند. از میانه‌های قرن ۲۰ میلادی نیز، جامعه ایرانی علی‌رغم آنکه چیز زیادی درباره فلسطین واقعی و مردم آن نمی‌دانست، اما در عین حال چیزهای زیادی از نسخه مذهبی شده و رمانتیک فلسطین شنیده بود. در سال‌های پس از انقلاب اسلامی نیز فلسطین در ذیل هویتی اسلامی و با نگاهی مبتنی بر وحدت مسلمانان در راستای شکل‌دهی به امت اسلامی، همواره بخشی مهم از گفتمان انقلاب اسلامی را تشکیل می‌داد. در ادامه نیز مقاومت‌های مختلفی در برابر این گفتمان شکل گرفت که گاه مبدائی داخلی و گاه خارجی داشت. مسئله فلسطین در کشاکش کانون‌های قدرت داخلی و خارجی

در ایران، مسیری پر فراز و نشیب را طی کرده است و در طول همهٔ این سال‌ها، طرح‌واره‌ای از مسئله فلسطین در ذهن ایرانی شکل گرفته است که علی‌رغم آنکه خود متأثر از تعامل فرهنگ، ارتباطات و سیاست ایرانی در قبال فلسطین بوده، اما اکنون به عاملی کلیدی و تأثیرگذار در صورت‌بندی سیاست‌های متناظر با فلسطین تبدیل شده است و فهم تبار آن در نسبت با قدرت و دانش می‌تواند ما را به روند شکل‌گیری گفتمان‌های ایرانی در قبال مسئله فلسطین آگاه نماید.

یکی از اولین گفتمان‌های عمومیت‌یافته در زمینهٔ فلسطین در ایران، گفتمان ضد استعماری و گفتمان اتحاد اسلامی آیت‌الله کاشانی و هواخواهان ایشان بود که در سال‌های آغاز پیدایش اسرائیل، همگام با جهان عرب در ایران نیز محل توجه بود. در ادامه گفتمان ضد استعماری و ضد انگلیسی نیز بر مسئلهٔ فلسطین در ایران سایه افکند. اما یکی از گسست‌های مهم در مسیر گفتمان‌های مرتبط با مسئلهٔ فلسطین در ایران، هم‌زمان با گسترش موج ناصریسم در جهان عرب بود. جمال عبدالناصر که خود متأثر از محمد مصدق بود، در دهه ۶۰ میلادی به‌تنهایی توانسته بود کل منطقهٔ خاورمیانه را متأثر کند؛ نفوذ گفتمان چپ و ناسیونالیستی ناصر در ایران به حدی بود که رژیم صهیونیستی در ایستگاه رادیویی اهواز اقدام به راه‌اندازی بخش ویژه‌ای برای مقابله با تبلیغات ناصری کرده بود. همچنین سفیر وقت اسرائیل در ایران نیز مدام در حال رفت‌وآمد در محافل ایرانی برای تخریب وجههٔ ناصر بود. شاید بتوان برکشیدن موج ملی‌گرایی کور در برابر ناصر در ایران را یکی از نتایج تلاش‌های صهیونیستی دانست. تحت‌تأثیر گفتمان ناصر از یک سو و فضای چپ‌گرایانهٔ جهانی و رو به گسترش از سویی دیگر، گفتمان چپ در ایران توانست گسست مهمی در ادبیات حوزهٔ فلسطین ایجاد نماید. در این مقطع و متأثر از این گفتمان شاهد ورود ادبیاتی نو در کنش‌های کلامی جدی دربارهٔ فلسطین در ایران هستیم. می‌توان تفکیک میان صهیونیسم و یهودیت را یکی از خدمات گفتمان چپ به ادبیات فلسطین در ایران

دانست. در همان سال‌ها امثال محمدعلی سپانلو اولین اشعار فارسی را با پی‌رنگ چپ‌گرایانه برای فلسطین سرودند و کم‌کم ارتباط عینی میان ایرانیان و فلسطینیان جدی‌تر شد و چریک‌ها و مبارزات ضد پهلوی ایرانی تجربه نزدیک و بدون واسطه‌ای از مواجهه با گروه‌های مبارز فلسطینی در اردوگاه‌ها کسب کردند و همین تجربیات توانست بخشی از شناخت جامعه ایرانی از مسئله فلسطین را شکل دهد. ظهور امام خمینی به مثابه یک احیاگر تمام‌عیار و نهضت ایشان یکی از نقاط عطف مسئله فلسطین در ایران است. گفتمان امام خمینی مهم‌ترین مقاومت در برابر گفتمان رسمی رژیم پهلوی بود. امام طرح مسئله فلسطین را در چارچوب یک مسئله استعماری آغاز کردند و رفته‌رفته با این‌همانی کردن رژیم پهلوی با رژیم صهیونیستی، اذهان را متوجه ماهیت ملی مسئله فلسطین و خطر رو به گسترش اسرائیل نمودند. حضرت امام همچنین با توسعه و اصلاح گفتمان اتحاد اسلامی، گفتمان وحدت مسلمانان را طرح و با مسئله فلسطین پیوند زدند. امام با گذار از دولت‌ها و طرح ضرورت اتحاد ملت‌ها، اذهان را متوجه اهمیت مردم کردند و با بسط ابعاد مسئله فلسطین به کل منطقه و حتی جهان، به سمت عینی کردن راه‌حل فلسطین رفتند. امام با طرح گفتمان استقلال‌طلبی و نفی سلطه، پیوندی میان حرکت‌های آزادی‌خواهانه و ضداستکباری با یکدیگر و همچنین با مسئله فلسطین برقرار کردند. امام توانستند ارتباط جامعه ایرانی با مسئله فلسطین را نیز در سطح مبارزات آزادی‌خواهانه، ماهیت اسلامی، و همچنین روحیه ملی‌گرایی و نفی سلطه بیگانه مبین سازند. در این سال‌ها اما در اتمسفر حوزوی و شیعی نیز مسئله فلسطین در امتزاج با ادبیات شیعی بازتعریف می‌شد. همسان‌سازی میان حادثه کربلا با فلسطین در این سال‌ها به شکلی جدی بر فراز منابر شاگردان امام خمینی شنیده می‌شد. خوانش ضد استعماری دکتر شریعتی از مسئله فلسطین نیز در سال‌های منتهی به انقلاب مخاطبان خود را داشت. رژیم پهلوی نیز در این سال‌ها در تلاش بود تا میان ملی‌گرایی باستانی و صهیونیسم یهودی

پیوند برقرار کند و شاهد آن هستیم که محافل و چهره‌های باستان‌گرای ایرانی در حال رفت‌وآمد به فلسطین اشغالی و تبلیغ و ترویج اسرائیل در ایران هستند. سعید نفیسی و بدیع‌الزمان فروزانفر شاید شاخص‌ترین این افراد باشند. همچنین گفتمان عرب‌ستیز که مشتمل بر تحقیر نژادی اعراب و دشمن‌انگاری ایشان بود، از سوی رژیم پهلوی با توجه به زمینه‌های اجتماعی آن پیگیری می‌شد. همچنین شاهد تسری پروپاگاندا‌ی تبلیغی اسرائیل در آمریکا به ایران هستیم که در آن رژیم صهیونیستی به‌عنوان نماد پیشرفت و اقتدار در منطقه معرفی می‌شد و اسرائیل در ایران نیز با صفت اقتدار، نظم و پیشرفت در محافل نزدیک به قدرت شناخته می‌شد. همین خوش‌بینی به اسرائیل در کنار همگرایی منافع منطقه‌ای موجب همکاری‌های گسترده شد ولی علی‌رغم همه تلاش‌های پروپاگاندا‌ی رژیم طاغوت و همچنین خود اسرائیل در ایران برای ترمیم وجهه خویش، هنوز هم جامعه ایرانی پذیرش چندانی نسبت به اسرائیل نداشت. سال پیروزی انقلاب، اوج نشاط و حیات مسئله فلسطین در ایران بود. در این سال ما شاهد پیوند و هم‌نشینی مفهوم انقلابی‌گری با مسئله فلسطین هستیم. حالا فلسطین تبدیل به یکی از مسائل اصلی مردم و انقلاب شده است و روز قدس نماد آن. در این سال‌ها نیز امام خمینی با مطرح کردن گفتمان جبهه جهانی مستضعفین، بار دیگر فلسطین را این بار در ساحتی بین‌المللی و فرا اسلامی بازاریابی می‌کنند و البته یک اتفاق جدید می‌افتد، صدور مدل انقلاب اسلامی ایران به منطقه و جهان. طرح سه گانه گفتمانی بیداری، وحدت کلمه و قیام به‌عنوان ارکان گفتمان انقلاب اسلامی و استقلال‌خواهی، آزادی و عدالت‌طلبی به‌عنوان اهداف آن، باعث صورت‌بندی مدلی جدید برای نجات منطقه از سیطره اسرائیل شد. امام همچنین در روزهای جنگ نیز توانست در جدال گفتمانی با رژیم بعث که خود از مدعیان حمایت از فلسطین بود، قافیه را بنبازند و حمایت اصولی از فلسطین را به نام انقلاب اسلامی حفظ نماید. هرچه به سال‌های پایانی جنگ نزدیک و نزدیک‌تر می‌شویم، مسئله فلسطین بیشتر

به‌سوی مسئلهٔ اسرائیل در سپهر گفتمانی ایرانی تغییر می‌یابد. گویی اسرائیل بیش از فلسطین مسئله است. شاید ریشهٔ این گسست را بتوان در نوع تعامل برخی گروه‌های سیاسی فلسطینی با رژیم بعث عراق و همچنین معاهدات صلحی دانست که بالکل اعتماد را نسبت به فلسطینیان خدشه‌دار کرد. حالا نوبت برآمدن الگویی به نام حزب‌الله بود تا این بار تبدیل به دال محوری در گفتمان فلسطین شود. حزب‌الله به‌عنوان یک راهبرد متصور برای حل مسئلهٔ فلسطین تعبیر شد و حالا در ناامیدی از گروه‌های فلسطینی وقت، گروه‌های اسلام‌گرای فلسطینی متأثر از گفتمان انقلاب اسلامی و باتکیه بر تبار اسلام‌گرایانه خود، برکشیدند. در سال‌های پس از جنگ نیز گفتمانی با محوریت منافع ایران بر بخشی از خوانش مسئلهٔ فلسطین سایه افکند. گفتمانی که در میان مردم بروز خویش را با مواجههٔ محاسبه‌گرایانه با مسئلهٔ فلسطین نشان داد؛ یک سؤال جدید پیدا شده بود، مسئلهٔ فلسطین چه سودی برای ایران دارد؟! برخی برای پاسخ به این پرسش به سمت تبدیل کامل مسئلهٔ فلسطین به موضوع امنیت ملی رفتند. اسرائیل دشمنی منطقه‌ای بود که علیه منافع ملی ایران عمل می‌کرد و ما مجبور به مقابله و کنترل آن هستیم. فلسطین نیز نقطه استراتژیک در این جدال است. مهم‌ترین اثر بنیادین چنین خوانشی، نفی عاملیت مستقل فلسطینی در نگاه ایرانی بود. نگاهی که فلسطینی‌ها را عناصری منفعل و بدون ابتکار عمل می‌دید. اما اتفاق مهمی به نام هفتم اکتبر ۲۰۲۳، توانست بار دیگر تکانه‌ای اساسی در باورهای کلیشه‌شده درباره فلسطین ایجاد نماید. جبهه مقاومت غزه که با حمایت‌های اصولی جمهوری اسلامی ایران و ابتکار عمل سپهبد شهید، حاج قاسم سلیمانی در پشتیبانی از مبارزان فلسطینی توانسته بود تبدیل به نقطه کانونی محور مقاومت شود، در عملیات طوفان الاقصی دوباره انسان مقاوم فلسطینی را به میدان آورد و این احیای عاملیت فلسطینی بار دیگر توجه‌ها را فلسطین به‌پاخاسته جلب نمود.

مرکز رصد فرهنگ‌پیش‌تر در گزارشی به بررسی ابعاد جهانی عملیات

غرور آفرین طوفان الاقصی پرداخته است. اما آنچه اکنون در مقابل شماست، مروری بر مواجهه ایرانی با مسئله فلسطین از دریچه طوفان الاقصی است. مرکز رصد فرهنگی کشور در جدیدترین نظرسنجی خود که توسط دفتر طرح‌های ملی پژوهشگاه فرهنگ، هنر و ارتباطات و با همکاری سازمان هنری رسانه‌ای اوج اجرا شده است، به بررسی موضوع نگرش مردم ایران به مسئله فلسطین، ناظر به تحولات اخیر آن پرداخته و آنچه پیش روست، مروری تحلیلی بر نتایج این نظرسنجی ملی است.

داده‌های این نظرسنجی با استفاده از پرسش‌نامه و به صورت تلفنی در آذرماه سال ۱۴۰۲ گردآوری شده است. جامعه آماری را نیز شهروندان ۱۸ سال و بالاتر ساکن در شهر و روستاهای کشور تشکیل داده و افراد به شیوه نمونه‌گیری چندمرحله‌ای (ابتدا سهمیه‌ای و سپس به صورت تصادفی ساده) انتخاب شده و مورد پرسش قرار گرفته‌اند که از این بین ۲۲۵۱ نفر همکاری داشته‌اند و پرسشنامه‌ها را تکمیل کرده‌اند و حدود ۲۰۰ نفر نیز پرسشنامه‌های خود را ناتمام رها کردند و ۸۹۰ نفر نیز به دلیل مخالفت کلی با موضوع همکاری نکردند. بنابراین در تحلیل و تفسیر یافته‌های این نظرسنجی باید به این موضوع توجه جدی داشت که در جداول گزارش شده نیز آمده است.

در این گزارش، مستقل از معناداری آماری، تقاطع با سن و جنس در هر حال گزارش شده است و میزان معناداری آن هم در ستون آخر ذکر شده است. یادآور می‌شود که معناداری مناسب معمولاً کمتر از ۵ درصد (۰,۰۵) در نظر گرفته می‌شود. در مورد سایر متغیرهای زمینه‌ای عمدتاً فقط هنگامی که تقاطع پرسش با این متغیرها به لحاظ آماری معنادار شده باشد، این تقاطع گزارش شده است. در جداول استنباطی نیز برای گرفتن نمره میانگین و به منظور فهم بهتر، از درصد معتبر استفاده شده است. بنابراین گزینه بی‌پاسخ حذف شده است. در جداول توصیفی همه موارد آورده شده است.

۲- یافته‌های نظرسنجی

۲-۱- مشخصات جمعیت‌شناختی پاسخگویان

جدول ۱. مشخصات جمعیت‌شناختی پاسخگویان

درصد	فراوانی	مشخصات عمومی	
۱۰۰/۰	۲۰۱۰	کل کشور	
۵۰/۶	۱۰۱۷	مرد	جنس
۴۹/۴	۹۹۳	زن	
۱۷/۵	۳۵۲	مجرد	وضعیت تأهل
۷۹/۶	۱۶۰۰	متاهل	
۲/۹	۵۸	بدون همسر	
۱۶/۳	۳۲۸	۱۸- ۲۹ سال	سن
۵۴/۹	۱۱۰۴	۳۰- ۴۹ سال	
۲۸/۸	۵۷۸	۵۰ سال به بالا	
۴۱/۹۶		میانگین سن	
۵	۱۰۰	بیسواد	تحصیلات
۵۵/۴	۱۱۱۳	دیپلم و زیر دیپلم	
۳۹/۵	۷۹۴	تحصیلات دانشگاهی	
۰/۱	۳	حوزوی	
۵۱/۲	۱۰۲۹	شاغل	وضعیت فعالیت
۲/۳	۴۷	خانهدار	
۰/۳	۷	بازنشسته	
۳۲/۹	۶۶۲	دانشجو و دانشآموز	
۳/۱	۶۳	بیکار	
۸/۵	۱۷۰	سرباز	

درصد	فراوانی	مشخصات عمومی	
۱۷/۴	۳۵۰	کمتر از ۷ میلیون تومان	هزینه خانوار
۲۶/۲	۵۲۶	بین ۷ تا ۱۱ میلیون تومان	
۴۵/۸	۹۲۱	بیشتر از ۱۲ میلیون تومان	
۱۰/۶	۲۱۳	جواب نمی‌دهم	
۵۶/۴	۱۱۲۹	مرکز استان	محل سکونت
۳۳	۶۶۰	شهر (غیر مرکز استان)	
۱۰/۶	۲۱۴	روستا	
۴,۷	۱۰۷	آذربایجان شرقی	استان محل سکونت
۳,۳	۷۵	آذربایجان غربی	
۱,۴	۳۳	اردبیل	
/۷	۱۵۳	اصفهان	
۱/۹	۶۷	البرز	
۱/۴	۳۲	ایلام	
۱/۶	۳۸	بوشهر	
۱۵,۵	۳۵۱	تهران	
۱/۴	۳۳	چهارمحال و بختیاری	
۱,۵	۳۴	خراسان جنوبی	
۸	۱۸۲	خراسان رضوی	
۱,۵	۳۴	خراسان شمالی	
۵,۶	۱۲۷	خوزستان	
۱,۱	۲۷	زنجان	
۱,۴	۳۳	سمنان	
۲,۷	۶۲	سیستان و بلوچستان	
۶,۲	۱۴۲	فارس	
۱,۳	۳۱	قزوین	

درصد	فراوانی	مشخصات عمومی	
۱,۴	۳۳	قم	استان محل سکونت
۱,۹	۴۵	کردستان	
۳,۵	۸۱	کرمان	
۲,۵	۵۷	کرمانشاه	
۱,۴	۳۲	کهگیلویه و بویراحمد	
۲	۴۶	گلستان	
۳,۳	۷۶	گیلان	
۲,۲	۵۰	لرستان	
۴,۳	۹۸	مازندران	
۱,۸	۴۱	مرکزی	
۲	۴۶	هرمزگان	
۲,۳	۵۴	همدان	
۱,۵	۳۴	یزد	

۲-۲- پرمصرف‌ترین شبکه اجتماعی بین پاسخگویان

در اولین پرسش از پاسخگویان پرسیده شد که «از چه شبکه اجتماعی بیشتر استفاده می‌کنید؟». توزیع پاسخ‌ها بدین صورت بوده است:

جدول ۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان نسبت به مصرف شبکه‌های اجتماعی

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اینستاگرام	۵۳۵	۱۸/۴	۳۰/۳
پیام‌رسان‌های داخلی	۷۳۲	۲۵/۲	۴۱/۴
تلگرام	۱۸۵	۶/۴	۱۰/۵
توییتر	۶	۰/۲	۰/۳
سایر منابع	۳۰۹	۱۰/۷	۱۷/۵
عدم همکاری ^۱ (مخالفت با موضوع)	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۴۳	۸/۴	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول فوق، مجموع پیام‌رسان‌های داخلی بیش از سایر موارد، توسط پاسخگویان به‌عنوان شبکه اجتماعی اصلی مورد استفاده قرار گرفته است اینستاگرام نیز با ۳۰/۳ درصد انتخاب و سپس تلگرام با ۱۰/۵ درصد فراوانی در انتخاب، از دیگر سکوه‌های مورد استفاده توسط پاسخگویان این پژوهش بوده‌اند. البته این میزان در گروه‌های مختلف از جهت جمعیت جنسیت و سن تفاوت معناداری وجود دارد که در جدول زیر بررسی شده است.

۱. این بخش، شامل افرادی است که از ابتدا با موضوع مخالفت داشته‌اند و حاضر به همکاری نشدند و در جدول نتایج تمام سوالات و گزاره‌ها به‌طور یکسان آورده شده است.

جدول ۳. فراوانی مصرف شبکه‌های اجتماعی بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	سایر	پیام‌رسان‌های داخلی	توییتر	تلگرام	اینستاگرام	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۱۹/۴	۳۶/۶	۰/۷	۱۲/۵	۳۰/۹	مرد	۰/۰۰۱
	۱۵/۶	۴۶/۳	-	۸/۴	۲۹/۷	زن	
۰/۰۰۱	۷/۳	۳۶/۵	۰/۳	۱۲/۱	۴۳/۸	سال ۱۸ - ۲۹	۰/۰۰۱
	۱۴	۴۳	۰/۵	۱۰/۷	۳۱/۸	سال ۳۰ - ۴۹	
	۳۳/۴	۴۱/۴	-	۸/۶	۱۶/۶	۵۰ سال به بالا	

بر اساس نتایج آزمون معناداری طبقات مختلف:

- بین زنان و مردان تفاوت معناداری در مصرف پیام‌رسان‌های داخلی وجود دارد، همچنین مصرف تلگرام در بین مردان به طور معناداری بیشتر از زنان است.

- گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال بیش از سایر گروه‌ها از اینستاگرام به‌عنوان شبکه اجتماعی اصلی خود استفاده می‌کنند.

- گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ بیش از سایر گروه‌ها از پیام‌رسان‌های داخلی به‌عنوان شبکه اجتماعی اصلی خود استفاده می‌کنند.

- هیچ‌کدام از پاسخگویان در گروه سنی ۵۰ سال به بالا از توییتر به‌عنوان شبکه اجتماعی اصلی خود استفاده نمی‌کنند.

۳-۲- میزان پیگیری اخبار تحولات فلسطین

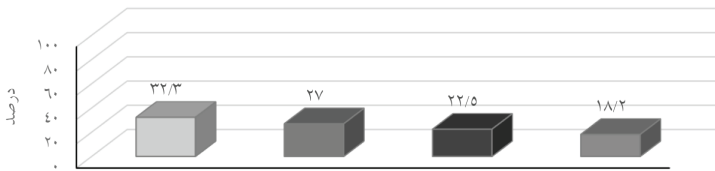
به هنگام بروز رخدادهایی چون جنگ اخیر غزه در سرزمین فلسطین، همواره رسانه ملی با پرداخت به آن‌ها مخاطبین را از کم‌وکیف ماجرا باخبر کرده است. اما این موسمی بودن پوشش اخبار فلسطین سبب موسمی شدن مخاطبین نیز شده است. به این معنا که تنها مخاطبین خاصی، در برهه‌های زمانی مشخصی اخبار فلسطین را پیگیری کرده و با عبور از آن برهه، مجدداً از اخبار فلسطین فاصله می‌گیرند. از سویی دیگر، با گسترش شبکه‌های اجتماعی و دسترسی مخاطب ایرانی به سکوها‌های جهانی و همچنین رشد روزافزون بلاگرهای فلسطینی، امکان پیگیری روزانه اخبار فلسطین و به‌طور کلی تماس مستقیم با واقعیت میدان فلسطین فراهم شده است. ناگفته نماند که طبیعتاً بخشی از ایرانیان میلی به پیگیری اخبار به‌صورت کلی و اخبار فلسطین به‌صورت خاص نداشته و ندارد.

در خصوص پیگیری اخبار تحولات فلسطین، از پاسخگویان پرسیده شده است که: «آیا پیگیر اخبار اخیر فلسطین هستید؟». نتایج به‌دست‌آمده در جدول زیر نمایش داده شده است:

جدول ۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس پیگیری اخبار اخیر فلسطین

گزینه	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
پیش از درگیری‌های اخیر هم پیگیر اخبار فلسطین بودم	۶۴۸	۲۲٫۳	۳۲٫۳
هیچ وقت پیگیر نبوده‌ام	۵۴۱	۱۸٫۷	۲۷
قبل از جنگ اخیر دنبال نمی‌کردم اما حالا دنبال می‌کنم	۴۵۲	۱۵٫۶	۲۲٫۵
یکی دو هفته اول جنگ غزه پیگیر بودم، الان دیگر نیستم	۳۶۴	۱۲٫۵	۱۸٫۲
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰٫۷	۰
بی‌پاسخ	۵	۰٫۲	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

به ترتیب درصد فراوانی؛ ۳۲/۳ درصد از پاسخگویان اذعان داشتند که پیش از درگیری‌های اخیر هم پیگیر اخبار فلسطین بوده‌اند، ۲۲/۵ درصد از پاسخگویان نیز بیان داشتند هیچ وقت پیگیر نبوده‌اند؛ ۲۲/۵ درصد از افراد نیز گزینه «قبل از جنگ اخیر دنبال نمی‌کردم اما حالا دنبال می‌کنم» را انتخاب کرده‌اند. ۱۸/۲ درصد نیز بیان کردند که یکی دوهفته اول جنگ غزه پیگیر بودند، الان دیگر نیستند.

یکی دوهفته اول جنگ قبل از جنگ اخیر دنبال هیچ وقت پیگیر نبوده‌ام پیش از درگیری‌های اخیر هم پیگیر اخبار فلسطین بودم
غزه پیگیر بودم، الان نمی‌کردم اما حالا دنبال می‌کنم
غزه پیگیر نبودم، الان پیگیر شدم
یکی دوهفته اول جنگ غزه پیگیر نبودم، الان پیگیر شدم

نمودار ۱. نحوه دنبال کردن اخبار

جدول ۵. فراوانی کیفیت پیگیری اخبار بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معمداری	پیش از درگیری‌های اخیر هم پیگیر اخبار فلسطین بودم	قبل جنگ اخیر غزه دنبال نمی‌کردم الان می‌کنم	یکی دوهفته اول بودم الان نیستم	هیچ وقت پیگیر نبودم	مشخصات عمومی
۰/۰۰۱	۳۷/۵	۱۹/۲	۱۶/۸	۲۶/۵	مرد
	۲۷	۲۵/۹	۱۹/۶	۲۷/۴	زن
۰/۰۰۱	۲۰/۴	۲۷/۱	۲۱/۳	۳۱/۱	۱۸ - ۲۹ سال
	۳۰/۲	۲۲	۱۹/۳	۲۸/۵	۳۰ - ۴۹ سال
	۴۳/۲	۲۱	۱۴/۱	۲۱/۷	۵۰ سال به بالا

بر اساس نتایج آزمون معناداری طبقات مختلف:

- زنان کمتر از مردان پیگیر اخبار تحولات فلسطین هستند.
- مردان پیش از تحولات اخیر بیش از زنان پیگیر اخبار بودند درحالی که عمده زنان با توجه به تحولات اخیر پیگیر این اخبار شدند.
- گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال کمتر از سایر گروه‌های سنی پیگیر اخبار فلسطین هستند.
- گروه سنی ۵۰ سال به بالا بیش از سایر گروه‌های سنی پیش از تحولات اخیر پیگیر اخبار فلسطین بودند.

۴-۲- منبع پیگیری اخبار تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)

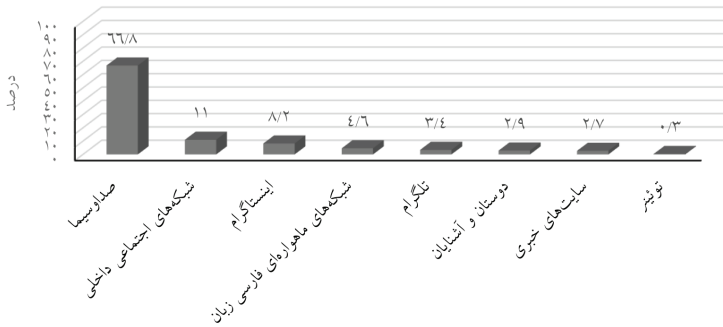
نگاهی به نظرسنجی‌های انجام شده در خصوص جایگاه رسانه ملی نزد در جامعه ایرانی نشان می‌دهد که علی‌رغم کاهش جدی محبوبیت آن، اما همچنان مرجع اصلی رسانه‌ای توده به شمار می‌رود. بازتاب این مدعا را می‌توان در همین نظرسنجی نیز مشاهده کرد. از پاسخگویان سؤال شد که «بیشتر از چه طریقی پیگیر اخبار جنگ غزه بودید؟»: جدول ۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس منبع پیگیری اخبار تحولات اخیر فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
صداوسیما	۹۷۵	۳۳/۶	۶۶/۸
شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان	۶۷	۲/۴	۴/۶
اینستاگرام	۱۲۰	۴/۱	۸/۲
تلگرام	۵۰	۱/۷	۳/۴
تویتر	۵	۰/۲	۰/۳
شبکه‌های اجتماعی داخلی	۱۶۱	۵/۵	۱۱
دوستان و آشنایان	۴۳	۱/۵	۲/۹
سایت‌های خبری	۳۹	۱/۳	۲/۷
عدم همکاری	۱۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ (پیگیر نبوده‌اند)	۵۵۰	۱۹	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس جدول فوق، ۶۶/۸ درصد از پاسخگویان اخبار مربوط به تحولات اخیر فلسطین را از طریق صداوسیما دنبال می‌کنند؛ ۱۱ درصد از طریق شبکه‌های اجتماعی داخلی، ۸/۲ درصد افراد از طریق اینستاگرام و ۴/۶ درصد از شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی زبان پیگیر اخبار فلسطین هستند. بنابراین می‌توان ادعا کرد که تولید ویژه‌برنامه‌های خبری و تحلیلی در خصوص جنگ غزه توسط صدا و سیما نه تنها مرجع اصلی خبری، بلکه اثرگذار نیز بوده است. تا آن‌جا که جوانان ۱۸ تا ۲۹ سال نیز که به‌نظر اصلی‌ترین مصرف‌کنندگان شبکه‌های اجتماعی در جامعه به‌شمار می‌روند نیز، اخبار مربوط به جنگ غزه را بیشتر از طریق رسانه ملی دنبال کرده‌اند (به جدول شماره ۷ مراجعه شود).

همچنین بر اساس جدول شماره ۷، می‌توان گفت که در رده سنی ۱۸ تا ۲۹ سال پس از صدا و سیما، اینستاگرام به‌عنوان مرجع اصلی خبری در خصوص تحولات فلسطین به‌شمار می‌رود. علی‌رغم اینکه از دیرباز رسانه فیسبوک نزد جوانان جهان عرب و خاصه فلسطینیان از جایگاهی استوار برخوردار بوده است اما جوانان فلسطینی با درک ضرورت استفاده از سکویی چون اینستاگرام برای انتشار اخبار و تحولات داخلی فلسطین و به‌منظور بیشتر دیده شدن تولیدات‌شان در سطح جهان، کوچ محدود به این سکو را آغاز کرده‌اند (به گزارش ۵۶ مرکز رصد فرهنگی کشور مراجعه شود). به‌نظر می‌رسد با توجه به مصرف بالای اینستاگرام نزد جوانان ایرانی^۱ و همچنین رشد استفاده از اینستاگرام توسط فلسطینیان و به تبع آن افزایش تولیدات مرتبط با فلسطین در این سکو، آمار قابل توجه پیگیری اخبار فلسطین توسط جوانان ایرانی از طریق اینستاگرام طبیعی می‌نماید.

1. <https://rc.majlis.ir/fa/news/show/1783784>

نمودار ۲. منبع پیگیری اخبار تحولات فلسطین

تفاوت‌های گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن در پاسخ‌دهی به این سوال، در جدول زیر بررسی شده است.

جدول ۷. توزیع فراوانی منبع پیگیری اخبار فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	سایت‌های خبری	دوستان	شبکه اجتماعی	توییتر	تلگرام	اینستاگرام	ماهواره	صداوسیما	مشخصات عمومی	
									جنس	سن
۰/۰۰۱	۳/۲	۲/۴	۱۰/۵	۰/۴	۳/۶	۸/۵	۶/۱	۶۵/۳	مرد	
	۲/۱	۳/۵	۱۱/۶	۰/۳	۳/۲	۷/۹	۳/۱	۶۸/۳	زن	
۰/۰۰۱	۳/۵	۴/۹	۱۱/۵	۰/۴	۳/۵	۱۸/۱	۴/۴	۵۳/۵	۱۸ - ۲۹ سال	
	۳/۲	۲/۹	۱۴	۰/۳	۴/۲	۹	۴/۷	۶۱/۷	۳۰ - ۴۹ سال	
	۱/۳	۲	۵/۶	۰/۴	۲	۱/۸	۴/۵	۸۲/۴	۵۰ سال به بالا	

بر اساس نتایج آزمون معناداری:

- اصلی‌ترین منبع کسب اخبار فلسطین در مردان و زنان به صورت مشترک، صداوسیما است.
- سپس مجموع شبکه‌های اجتماعی داخلی دومین منبع اصلی کسب

اخبار فلسطین در این دو گروه بوده، مردان به طور معناداری بیش از زنان از شبکه‌های ماهواره‌ای فارسی‌زبان به‌عنوان منبع استفاده می‌کنند.

– گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال به‌طور معناداری بیش از سایر گروه‌های سنی از اینستاگرام به‌عنوان منبع استفاده می‌کنند.

– گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ سال نیز بیش از سایر گروه‌های سنی از شبکه‌های اجتماعی داخلی برای کسب اخبار فلسطین استفاده می‌کردند.

۵-۲- نگرش به وضعیت جنگ

آنچه در ۱۵ مهرماه به وقوع پیوست و نام طوفان الاقصی به‌خود گرفت، سبب خلق اولین‌ها شد. از همین نقطه بود که جنگ روایت‌ها آغاز شد. پس از ورود نیروهای جنبش مقاومت حماس به شهرک‌های صهیونیستی و همچنین هلاکت تعداد قابل توجه و بی‌سابقه‌ای از صهیونیست‌ها، مقاومت با ترویج ایده «دستیابی به پیروزی بزرگ» ذهن مخاطبین را به دستاوردهای این نبرد معطوف داشت و از این حیث مقاومت فلسطینی را جبهه پیروز این نبرد نوپا معرفی کرد. از سویی دیگر حجم حملات جنایت‌بار اسرائیل در پاسخ به مقاومت و تخریب منازل و کشتار مردم عادی غزه به‌گونه‌ای بود که روایت شکست فلسطینی‌ها را در اذهان جا انداخت. بنابراین مخاطب خود را در میان دو روایت متناقض می‌دید. از همین رو، از مخاطبین پرسیده شد که «به نظر شما در جنگ اخیر کدام طرف شکست خورده است؟»؛

جدول ۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرش به وضعیت جنگ

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اسرائیل (رژیم صهیونیستی)	۹۳۲	۳۲/۱	۴۶/۹
فلسطینی‌ها	۳۵۰	۱۲/۱	۱۷/۶
نظری ندارم (خوانده نشود)	۷۰۵	۲۴/۳	۳۵/۵
عدم همکاری	۱۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۳	۰/۸	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به یافته‌های فوق؛ ۴۶/۹ درصد از پاسخگویان اسرائیل را طرف شکست خورده جنگ اخیر می‌دانند، ۳۵/۵ درصد برای این پرسش نظری نداشته‌اند و ۱۷/۶ درصد نیز فلسطینی‌ها را شکست خوردگان این جنگ دانسته‌اند. نکته مهم آن است که درصد قابل اعتنایی به شکست اسرائیل، علیرغم تصویر همه‌گیر از کشتار و تخریب در غزه، باور دارند. البته این میزان در بین گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن دارای تفاوت است.

جدول ۹. فراوانی نگرش به وضعیت جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	اسرائیل	فلسطینی‌ها	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۳۲/۲	۱۸/۴	۴۹/۵	مرد	جنس
	۳۸/۸	۱۶/۸	۴۴/۳	زن	
۰/۰۰۱	۳۳	۲۲/۹	۴۴	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۳۵/۴	۱۹/۵	۴۵/۱	۳۰ - ۴۹ سال	
	۳۷/۱	۱۰/۹	۵۲	۵۰ سال به بالا	

بر اساس یافته‌های فوق:

- مردان بیش از زنان به پیروزی فلسطین در جنگ اخیر قائل هستند.
- میزان فقدان تحلیل (نظری ندارم) در زنان بیش از مردان است.
- گروه سنی ۵۰ سال به بالا بیش از سایر گروه‌های سنی به پیروزی فلسطین قائل است.
- گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال بیش از سایر گروه‌های سنی به پیروزی اسرائیل قائل است.

۶-۲- نگرش درباره مسبب اصلی جنگ

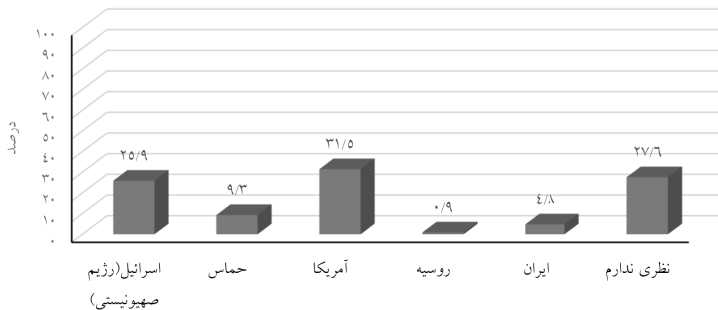
پس از آغاز جنگ، روایت‌های ضدونقیضی در خصوص آغازگر و مسبب اصلی طوفان الاقصی در رسانه‌ها منتشر شد. عده‌ای حملات حماس را پاسخی به ۷۵ سال اشغالگری صهیونیست‌ها دانستند؛ عده‌ای دیگر خود حماس را عامل جنگ افروزی معرفی؛ عده‌ای دیگر تحریک حماس توسط جمهوری اسلامی ایران را عامل شروع

این نبرد دانستند؛ عده‌ای نیز دخالت‌های و نفس حضور اشغالگرانه ایالات متحده آمریکا در منطقه خاورمیانه را عامل بروز این جنگ و نبردهایی مشابه آن معرفی کردند. مخاطب ایرانی نیز که در معرض این دست روایت‌ها قرار داشت در پاسخ به این سؤال که «مسبب اصلی جنگ اخیر را کدام مورد می‌دانید؟» چنین پاسخ گفت:

جدول ۱۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس مسبب اصلی جنگ

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اسرائیل (رژیم صهیونیستی)	۵۱۶	۱۷/۸	۲۵/۹
حماس	۱۸۵	۶/۴	۹/۳
آمریکا	۶۲۹	۲۱/۷	۳۱/۵
روسیه	۱۸	۰/۶	۰/۹
ایران	۹۵	۳/۳	۴/۸
نظری ندارم (خوانده نشود)	۵۵۱	۱۹	۲۷/۶
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۱۶	۰/۶	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس جدول فوق؛ ۳۱/۵ درصد از پاسخگویان مسبب اصلی جنگ را آمریکا معرفی کرده‌اند؛ ۲۵/۹ درصد اسرائیل و ۹/۳ درصد حماس را آغازگر و مسبب اصلی جنگ می‌دانند؛ ۴/۸ درصد افراد نیز ایران را مسبب اصلی جنگ معرفی کردند؛

نمودار ۳. نگرش نسبت به مسبب اصلی جنگ

در پاسخ به این پرسش تفاوت معناداری میان زنان و مردان بوده به طوری که مردان بیش از زنان، ایران و حماس را مسبب این جنگ دانسته‌اند، میزان فقدان تحلیل (نظری ندارم) در زنان بیش از مردان است.

جدول ۱۱. فراوانی مسبب اصلی جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	توزیع دانش	توزیع دین	توزیع رشد	توزیع کلاس	توزیع رژیم	توزیع شغل	مشخصات عمومی	
							مرد	زن
۰/۰۰۸	۲۳/۸	۵/۳	۱	۳۲/۸	۲۷/۲	۹/۹	مرد	جنس
	۳۱/۶	۴/۳	۰/۸	۳۰/۳	۲۴/۵	۸/۶	زن	
۰/۱۷۲	۲۸/۸	۴	۰/۶	۳۲/۸	۲۴/۲	۹/۵	۱۸-۲۹ سال	سن
	۲۷	۵/۶	۰/۸	۲۹/۳	۲۷/۲	۱۰/۲	۳۰-۴۹ سال	
	۲۸/۲	۳/۷	۱/۲	۳۵/۲	۲۴/۳	۷/۴	۵۰ سال به بالا	

۷-۲- جهانی شدن جنگ غزه

شدت حملات ابتکاری جنبش مقاومت حماس به سرزمین‌های اشغالی و از سویی دیگر حملات وحشیانه اسرائیل به نوار غزه و غیرنظامیان فلسطینی، به گونه‌ای بود که نوید شعله‌ور شدن خاورمیانه را می‌داد. از طرفی دیگر، پشتیبانی‌های همه‌جانبه آمریکا از ارتش و دولت اسرائیل و همچنین گمانه‌زنی‌هایی در خصوص ورود همه‌جانبه محور مقاومت به این نبرد، ایده مذکور را بیش‌ازپیش تقویت می‌کرد. در سایه این احتمالات، گمانه‌زنی‌ها در خصوص شکل‌گیری یک جنگ بزرگ منطقه‌ای و یا حتی جهانی بالا گرفت. برای فهم نگرش مخاطب ایرانی نسبت به این موضوع، در سؤالی از او پرسیده شده است که: «چقدر احتمال دارد که در آینده، جنگ غزه به یک جنگ بزرگ منطقه‌ای یا جهانی تبدیل شود؟»

جدول ۱۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به جهانی شدن جنگ غزه

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
کم	۷۱۷	۲۴/۷	۳۶/۲
متوسط	۴۵۷	۱۵/۸	۲۳
زیاد	۳۹۹	۱۳/۸	۲۰/۱
نمی‌دانم/نظری ندارم	۴۱۰	۱۴/۱	۲۰/۷
عدم همکاری	۱۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۷	۰/۹	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس جدول فوق، ۳۶/۲ درصد افراد به میزان کمی قائل به جهانی شدن جنگ غزه هستند در حالیکه ۲۰/۱ درصد این احتمال را زیاد می‌دانند؛ ۲۳ درصد نیز در حد متوسط ارزیابی کرده‌اند. جدول ۱۳. فراوانی جهانی شدن جنگ غزه بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نمی‌دانم	زیاد	تاحدی	کم	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۱۶/۴	۲۰/۶	۲۱/۵	۴۱/۵	مرد	جنس
	۲۵/۱	۱۹/۶	۲۴/۷	۳۰/۶	زن	
۰/۰۰۲	۱۹/۸	۲۲/۶	۲۹/۴	۲۸/۲	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۱۹/۷	۲۰/۱	۲۳/۳	۳۶/۹	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۳/۱	۱۸/۷	۱۹	۳۹/۳	۵۰ سال به بالا	

۸-۲ - نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)

در سال‌های اخیر و خاصه پس از شکل‌گیری محور مقاومت، جمهوری اسلامی ایران در نگاه بسیاری از مخاطبان داخلی به‌عنوان مغز متفکر و پشتیبان اصلی آن شناخته می‌شود. در این شرایط مخاطب به‌هنگام بروز نبردی در منطقه، با نگاه به شیوه‌کنش جمهوری اسلامی، تلاش می‌کند تا جایگاه او را درک کند. در نبرد طوفان الاقصی نیز عده‌ای مدعی بودند ایران صرفاً از فلسطین حمایت سیاسی

می‌کند و قصد ورود به جنگ را ندارد؛ عده‌ای دیگر نیز مدعی طراحی عملیات توسط ایران بودند؛ عده‌ای دیگر نیز به‌طور کلی مدعی عدم مداخله ایران در این نبرد بودند. برای فهم نگرش جامعه ایرانی به این مسئله در سؤالی دیگر از مخاطبین پرسیده شده است «به نظر شما نقش اصلی ایران در جنگ اخیر چیست؟»؛ جدول ۱۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
مداخله‌ای نداشته است	۲۶۶	۹/۲	۱۳/۳
حمایت سیاسی و دیپلماتیک از فلسطین می‌کند	۲۹۲	۱۰/۱	۱۴/۶
حمایت رسانه‌ای و تبلیغاتی از فلسطینی‌ها می‌کند	۲۰۵	۷/۱	۱۰/۳
حمایت مالی از فلسطینی‌ها می‌کند	۳۵۴	۱۲/۲	۱۷/۸
پشتیبانی و آموزش نظامی فلسطینی‌ها را به عهده داشته است	۱۹۵	۶/۷	۹/۸
طراح اصلی عملیات طوفان الاقصی ایران بوده است	۱۲۱	۴/۲	۶/۱
نمی‌دانم/ نظری ندارم (خوانده نشود)	۵۶۱	۱۹/۳	۲۸/۱
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۱۶	۰/۶	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس جدول فوق، ۱۷/۸ درصد معتقدند نقش اصلی ایران، حمایت مالی از فلسطینی‌هاست. ۱۳/۳ درصد از پاسخگویان اذعان داشتند که ایران در جنگ اخیر مداخله‌ای نداشته است، ۱۴/۶ درصد پاسخگویان این نظر را داشتند که ایران تنها حمایت سیاسی و دیپلماتیک از فلسطین کرده و ۹/۸ درصد پاسخگویان معتقدند که پشتیبانی و آموزش نظامی فلسطینی‌ها به عهده ایران بوده و ۶/۱ درصد از آنها، ایران را طراح اصلی عملیات طوفان الاقصی می‌دانند.

نمودار ۴. نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه)

جدول ۱۵. نقش ایران در تحولات اخیر فلسطین (جنگ غزه) بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نمی دانم	طراح اصلی عملیات طوفان الاقصی ایران بوده است	پشتیبانی و آموزش نظامی فلسطینی‌ها را به عهده داشته است	حمایت مالی از فلسطینی‌ها می کند	حمایت رسانه‌ای و تبلیغاتی از فلسطینی می کند	حمایت سیاسی و دیپلماتیک از فلسطین می کند	مداخله نداشته است	مشخصات عمومی	
								جنس	سن
۰/۰۰۰	۲۳/۲	۶/۴	۹/۹	۱۵/۷	۹/۵	۱۹/۹	۱۵/۳	مرد	ش
	۳۳/۲	۵/۷	۹/۶	۱۹/۹	۱۱/۱	۹/۲	۱۱/۴	زن	
۰/۰۰۱	۲۴/۸	۵/۵	۱۴/۷	۱۹/۶	۱۲/۳	۱۲/۳	۱۰/۷	۱۸ - ۲۹ سال	س
	۲۷/۱	۷/۵	۸/۸	۱۸/۵	۱۰/۱	۱۵	۱۳	۲۹ - ۴۹ سال	
	۳۲	۳/۷	۸/۹	۱۵/۲	۹/۴	۱۵/۴	۱۵/۴	۵۰ سال به بالا	

بر اساس نتایج آزمون معناداری و نمره میانگین طبقات مختلف:

- به طور کلی مردان بیش از زنان قائل به مداخله ایران در تحولات اخیر فلسطین هستند هرچند زنان بیش از مردان بر حمایت مالی از فلسطینی‌ها توسط ایران تأکید دارند.

– در گروه سنی ۲۹ تا ۱۸ سال، انگاره حمایت مالی از فلسطین توسط ایران پررنگ‌تر است.

۹-۲- موضع مطلوب ایران در جنگ غزه

پس از فهم ارزیابی افکار عمومی ایرانی از نقش‌آفرینی ایران در نبرد طوفان الاقصی، تحلیل مخاطب از وضع مطلوب موضوعیت پیدا می‌کند؛ توضیح آن‌که در نگاه توده آنچه به‌عنوان عملکرد جمهوری اسلامی ایران در مقام وضع موجود مطرح است، ای‌بسا فاصله قابل توجهی با وضع مطلوب داشته باشد. مقوله‌ای که هم در این سؤال و هم در سؤال بعد که به ارزیابی عملکرد جمهوری اسلامی مبتنی بر درک فاصله میان وضع موجود و مطلوب می‌پردازد، مورد بررسی قرار گرفته است.

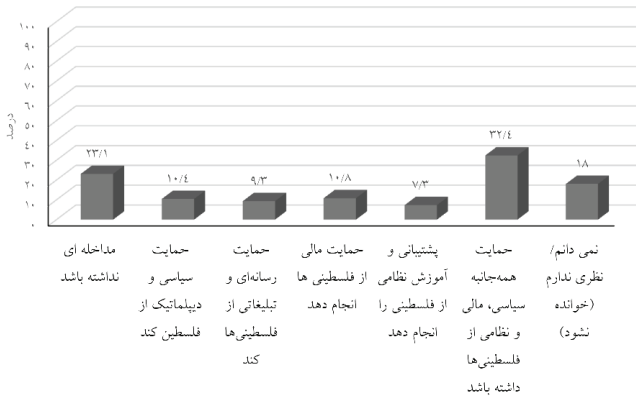
از پاسخگویان پرسیده شده است «موضع ایران در قبال جنگ غزه چه باید باشد؟»

جدول ۱۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به موضع مطلوب ایران در جنگ غزه

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
مداخله‌ای نداشته باشد	۴۶۴	۱۴/۸	۲۳/۱
حمایت سیاسی و دیپلماتیک از فلسطین کند	۲۰۹	۶/۷	۱۰/۴
حمایت رسانه‌ای و تبلیغاتی از فلسطینی‌ها کند	۱۸۶	۶	۹/۳
حمایت مالی از فلسطینی‌ها انجام دهد	۲۱۸	۷	۱۰/۸
پشتیبانی و آموزش نظامی از فلسطینی‌ها انجام دهد	۱۴۶	۴/۷	۷/۳
حمایت همه‌جانبه سیاسی، مالی و نظامی از فلسطینی‌ها داشته باشد	۶۵۱	۲۰/۸	۳۲/۴
عدم همکاری	۸۹۰	۲۸/۵	۰
نمی‌دانم/ نظری ندارم (خوانده نشود)	۳۶۲	۱۱/۶	۱۸
جمع (انتخاب‌ها)	۳۱۲۶	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق، ۳۲/۴ درصد پاسخگویان قائل به حمایت همه‌جانبه سیاسی، مالی و نظامی از فلسطینی‌ها توسط ایران هستند؛ ۲۳/۱ درصد گفتند که ایران مداخله‌ای نداشته باشد، ۱۰/۸

درصد با حمایت مالی فلسطین توسط ایران همراهی داشتند.

نمودار ۵ موضع مطلوب ایران در جنگ غزه

۱۰-۲- ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر

از پاسخگویان در خصوص عملکرد ایران در جنگ اخیر پرسیده شده است که: «در مجموع عملکرد جمهوری اسلامی ایران در جنگ اخیر تا چه حدی مناسب بوده است؟»؛

جدول ۱۷. فراوانی ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اصلا	۳۰۰	۱۰/۳	۱۸/۳
تاحدی	۷۶۶	۲۶/۴	۴۶/۸
زیاد	۵۷۰	۱۹/۷	۳۴/۸
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی پاسخ	۳۷۴	۱۲/۹	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های فوق ۳۴,۸ درصد از پاسخگویان عملکرد ایران را تا حد زیادی مناسب ارزیابی کردند؛ ۴۶,۸ درصد نیز عملکرد ایران

را متوسط ارزیابی کرده و ۱۸,۳ درصد نیز اصلاً آن را مناسب نمی دانند. همچنین بین گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن تفاوت‌هایی وجود داشت؛ مردان بیش از زنان از عملکرد اخیر ایران راضی بودند و زنان بیش از مردان گزینه «تاحدی» را انتخاب کردند؛ در بین گروه‌های سنی نیز افرادی که ۵۰ سال بالا داشتند بیش از سایر گروه‌ها از عملکرد ایران راضی بودند و افرادی که گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ سال داشتند کمتر از سایر گروه‌ها از عملکرد ایران راضی بودند. جدول ۱۸. توزیع فراوانی ارزیابی عملکرد ایران در جنگ اخیر بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	زیاد	تاحدی	اصلا	مشخصات عمومی	
				مرد	جنس
۰/۰۰۲	۳۸/۵	۴۳/۳	۱۸/۳	مرد	جنس
	۳۰/۷	۵۰/۸	۱۸/۴	زن	
۰/۰۰۱	۳۲	۵۲/۹	۱۵/۱	۱۸-۲۹ سال	سن
	۳۲/۹	۴۶/۷	۲۰/۴	۳۰-۴۹ سال	
	۴۰/۶	۴۳/۳	۱۶/۱	۵۰ سال به بالا	

۱۱-۲- ورود نظامی مستقیم کشورها

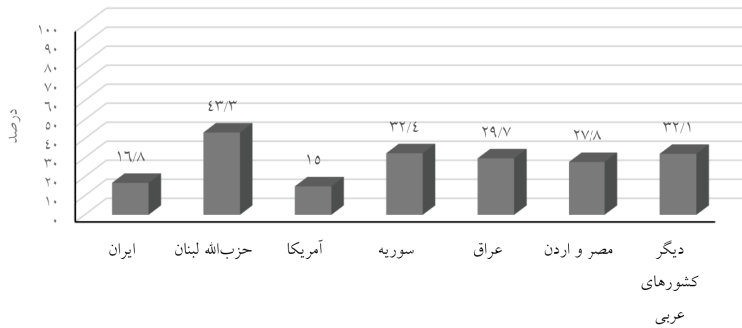
از روزهای ابتدایی جنگ و اوج گرفتن وحشی‌گری‌های ارتش اسرائیل و حمله به بیمارستان المعمدانی، بخشی از افکار عمومی انتظار پاسخ همه‌جانبه از جانب مقاومت و علی‌الخصوص ایران و حزب‌الله لبنان را داشتند. هرچند حزب‌الله لبنان به تصریح دبیرکل آن، سید حسن نصرالله از روز ۱۶ مهرماه وارد نبرد مستقیم با اسرائیلی‌ها شده بودند، اما به دلیل حجم بالای درگیری در جبهه غزه، آن بخش از افکار عمومی که منتظر وقوع حمله‌ای همه‌جانبه توسط محور مقاومت بود، نمی‌توانست خود را به این سطح از درگیری راضی کند. در دیگر سو، اما بخشی از افکار عمومی که خوف از به آتش کشیده شدن خاورمیانه را داشت، مخالف هرگونه ورود نظامی از جانب ایران بود.

در پاسخ به این سؤال که «به نظر شما کدام یک از موارد زیر باید مستقیماً به صورت نظامی وارد جنگ اخیر بشوند؟» پاسخگویان به شرح ذیل پاسخ دادند:

جدول ۱۹. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به ورود نظامی مستقیم کشورها

گزینه‌ها	بله	خیر	نظری ندارم	جمع
ایران	۱۶/۸	۶۴/۲	۱۹	۱۰۰
حزب‌الله لبنان	۴۳/۳	۲۸/۹	۲۷/۸	۱۰۰
آمریکا	۱۵	۶۰/۷	۲۴/۳	۱۰۰
سوریه	۳۲/۴	۴۱/۵	۲۶/۱	۱۰۰
عراق	۲۹/۷	۴۴/۱	۲۶/۲	۱۰۰
مصر و اردن	۲۷/۸	۴۲/۷	۲۹/۵	۱۰۰
دیگر کشورهای عربی	۳۲/۱	۴۰/۶	۲۷/۳	۱۰۰
روسیه	۱۹/۱	۵۰/۵	۳۰/۳	۱۰۰

باتوجه‌به یافته‌های جدول فوق، ۴۳/۳ درصد پاسخگویان قائل به ضرورت ورود نظامی حزب الله لبنان هستند؛ ۳۲/۴ درصد مردم قائل به ورود نظامی سوریه به جنگ و ۳۲/۱ دیگر نیز قائل به ورود نظامی دیگر کشورهای عربی به صورت مستقیم در جنگ فلسطین هستند؛ همچنین ۱۶/۸ درصد نیز ورود مستقیم نظامی ایران را لازم دانسته و ۱۵ درصد هم انتظار ورود نظامی مستقیم آمریکا را دارند. در تحلیل دیدگاه جامعه ایرانی به ورود نظامی کشورهای نامبرده می‌توان چنین گفت که از نظر ایشان، محور مقاومت منهای ایران باید به یاری مردم بی‌دفاع غزه و پشتیبانی از نیروهای حماس بشتابد. نتیجه این پرسش نمایان‌گر تثبیت مفهوم محور مقاومت در ذهن ایرانی است. ناگفته نماند که تثبیت این مفهوم لزوماً به معنای داوری ارزشی ایشان و مثبت یا منفی‌انگاری آن نیست، بلکه می‌توان گفت صرفاً این گفتمان در جامعه ایرانی صورت‌بندی شده است.

نمودار ۰۶. ورود نظامی مستقیم کشورها

۱۲-۲- نگرانی از گسترش جنگ تا ایران

در سایه ایده ورود نظامی مستقیم ایران به نبرد با اسرائیل، این نگرانی در میان افکار عمومی طرح شد که اساساً نتیجه طبیعی این دخالت، ممکن است پاسخ مستقیم نظامی اسرائیل به ایران باشد؛ به عبارتی دیگر، در صورت دخالت نظامی ایران در نبرد طوفان الاقصی، خاک ایران نیز درگیر جنگ با رژیم صهیونیستی خواهد شد. برای سنجش این موضوع نیز در سؤالی دیگر از پاسخگویان پرسیده شد که: «تا چه اندازه از گسترش جنگ غزه به ایران و درگیری مستقیم ایران و اسرائیل نگران هستید؟»

جدول ۲۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرانی از گسترش جنگ تا ایران

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اصلاً	۶۵۵	۲۲/۶	۳۳/۷
کم	۲۶۳	۹/۱	۱۳/۵
متوسط	۳۶۱	۱۲/۴	۱۸/۶
زیاد	۶۶۷	۲۳	۳۴/۳
عدم همکاری	۱۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۶۴	۲/۲	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

با بررسی یافته‌های این پرسش براساس یافته‌های جدول فوق، ۳۴/۳ درصد مردم به میزان زیادی نسبت به گسترش جنگ غزه به ایران نگرانند و در مقابل ۳۳/۷ درصد مردم نیز نسبت به این مسئله نگرانی ندارند، نگرانی ۱۸/۶ درصد مردم در سطح متوسط و ۱۳/۵ درصد آنها در سطح کم است. جدول ۲۱. توزیع فراوانی نگرانی از گسترش جنگ تا ایران براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	مشخصات عمومی				جنس
	زیاد	تاحدی	کم	اصلا	
۰/۰۰۱	۲۹/۶	۱۵/۴	۱۳/۲	۴۱/۹	مرد
	۳۹/۱	۲۱/۸	۱۳/۹	۲۵/۲	زن
۰/۰۰۱	۲۹/۴	۲۶/۳	۱۶/۷	۲۷/۶	۱۸ - ۲۹ سال
	۳۲/۲	۱۸/۲	۱۳/۳	۳۶/۲	۳۰ - ۴۹ سال
	۴۱	۱۴/۶	۱۲/۱	۳۲/۴	۵۰ سال به بالا

با بررسی داده‌های فوق، تفاوت‌های معناداری را میان گروه‌های مختلف از جهت جنس و سن شاهد هستیم؛ ۴۱٫۹ درصد مردان نگرانی درباره گسترش جنگ ندارند؛ این در حالی است که ۳۹/۱ درصد زنان نسبت به گسترش جنگ به ایران نگران‌اند در میان گروه‌های سنی نیز پاسخگویان ۵۰ سال به بالا، بیش از سایر گروه‌های سنی نگران گسترش جنگ به ایران هستند.

۱۳-۲- نظر مردم نسبت به برخی گزاره‌های رایج

شکل‌گیری این نبرد، برخی از شباهت‌های رایج در افکار عمومی جهان و همین‌طور افکار عمومی ایرانی را بار دیگر احیا کرد. ایده ارتش شکست‌ناپذیر اسرائیل و یا راه‌حل دو دولتی به‌عنوان راه قطعی پایان نزاع فلسطین و رژیم صهیونیستی، شباهتی بوده است که همواره در طول این سال‌ها در لایه‌های پنهان افکار عمومی ایرانی مطرح بوده است. برخی از این شباهت‌ها مانند تروریستی بودن جنبش حماس برای اولین بار بود که مطرح می‌شد. پیش‌دستی حماس در حمله

به سرزمین‌های اشغالی و تفاوت این نبرد با جنگ‌های پیشین که نه به‌عنوان آغازکننده بلکه به‌عنوان پاسخ‌دهنده عمل می‌کرد، سبب شکل‌گیری این قبیل شبهات شده است. در این بخش از نظرسنجی به نگرش‌سنجی جامعه ایرانی در خصوص آن دسته از گزاره‌هایی پرداخته شده است که یا در طول زمان همواره به‌عنوان مسئله ذهنی جامعه ایرانی در خصوص مسئله فلسطین مطرح بوده و یا در طی این جنگ به‌واسطه پروپاگاندا‌ی دستگاه‌های تبلیغاتی رژیم صهیونیستی و رسانه‌های غربی فراگیر شده است.

۱۳-۲-۱- مردمی بودن حماس

از پاسخگویان خواسته شد تا نظرشان نسبت به این گزاره را بیان کنند «حماس یک گروه مردمی است که برای آزادی فلسطین می‌جنگد».

جدول ۲۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به مردمی بودن حماس

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۱۲۱۰	۴۱/۷	۶۱/۴
مخالفم	۳۲۹	۱۱/۳	۱۶/۷
نظری ندارم	۴۳۳	۱۴/۹	۲۲
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۳۸	۱/۳	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق؛ ۶۱,۴ مردم با مردمی بودن حماس موافق‌اند این در حالی است که ۱۶/۷ درصد آنها حماس را نیروی مردمی نمی‌دانند، ۲۲ درصد نیز نسبت به این گزاره نظری ندارند. در میان گروه‌های مختلف (از جهت جنسیت و سن) تفاوت‌های معناداری وجود دارد به‌عنوان‌مثال مردان بیش از زنان قائل به مردمی بودن گروه حماس هستند.

جدول ۲۳. توزیع فراوانی مردمی بودن حماس بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالقم	موافقم	مشخصات عمومی	
				جنس	مرد
۰/۰۰۱	۱۵/۶	۱۷/۳	۶۷/۱	مرد	جنس
	۲۸/۶	۱۶	۵۵/۴	زن	
۰/۰۰۱	۲۳/۹	۱۵/۵	۶۰/۶	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۱۹/۲	۱۸/۸	۶۲/۱	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۶/۲	۱۳/۳	۶۰/۵	۵۰ سال به بالا	

۱۳-۲-۲- تروریستی بودن حماس

در پرسش بعدی نظر پاسخگویان درباره این گزاره پرسیده شد که «حماس یک گروهک تروریستی است» نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

جدول ۲۴. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به تروریستی بودن حماس

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۲۷۶	۱۳/۷	۱۴
مخالقم	۱۲۰۷	۶۰	۶۱/۲
نظری ندارم	۴۸۹	۲۴/۳	۲۴/۸
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی پاسخ	۳۸	۱/۹	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس درصدهای فراوانی جدول بالا، ۶۱،۲ درصد از پاسخگویان با تروریستی بودن گروه حماس مخالفند. این در حالی است که ۱۴ درصد آنها حماس را گروه تروریستی می‌دانند. به نظر می‌رسد آن دسته از مخاطبین ایرانی که در معرض پروپاگانداى غربی بوده‌اند، ایده تروریستی بودن حماس را تأیید می‌کنند. باتوجه به بازه زمانی اجرای این نظرسنجی و گذشت تقریباً ۶۰ روز از آغاز نبرد طوفان الاقصی، نمی‌توان این اظهار نظر را تحت تأثیر جو روانی حاصل از حملات

ابتدایی حماس به سرزمین‌های اشغالی دانست. به نظر می‌رسد کسانی که هم‌اکنون قائل به تروریستی بودن جنبش حماس هستند، این ایده در ذهن‌شان به ثبات رسیده است.

همچنین بر اساس جدول زیر میزان مخالفت مردان با تروریستی بودن گروه حماس بیش از زنان است، در گروه‌های سنی نیز گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ سال مخالفت بیشتری نسبت به تروریستی بودن گروه حماس دارد.

جدول ۲۵. توزیع فراوانی تروریستی بودن حماس بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۱۱	۱۶/۹	۶۹/۴	۱۳/۸	مرد	جنس
	۳۳	۵۲/۸	۱۴/۲	زن	
۰/۰۰۱	۲۶/۲	۵۶	۱۷/۸	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۲۱/۸	۶۳/۳	۱۴/۹	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۹/۹	۶۰/۱	۱۰	۵۰ سال به بالا	

۱۳-۲-۳- دو دولتی شدن فلسطین

از پاسخگویان خواسته شد تا نظرشان نسبت به این گزاره را بیان کنند «تنها راه حل مسئله فلسطین، صلح با اسرائیل و تشکیل دو دولت مجزاست».

جدول ۲۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به دو دولتی شدن فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۸۷۳	۳۰/۱	۴۴/۳
مخالفم	۷۵۷	۲۶/۱	۳۸/۴
نظری ندارم	۳۴۱	۱۱/۸	۱۷/۳
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی پاسخ	۳۹	۱/۳	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به فراوانی گزینه‌های جدول بالا، ۴۴/۳ درصد از پاسخگویان با دودولتی شدن فلسطین موافقت دارند و ۳۸/۴ درصد آنها مخالف دو دولتی هستند و ۱۷/۳ درصد نیز در قبال این موضوع موضعی ندارند. درصد نسبتاً بالای موافقین ایده دو دولتی در جامعه ایرانی نشان‌گر این است که همچنان پس از گذشت بیش از ۴ دهه از پیروزی انقلاب اسلامی و طرح گفتمان پیشرو در مواجهه با مسئله فلسطین و ایده آزادی کامل فلسطین، از بحر تا نهر، این گفتمان برای پایان مسئله فلسطین در افکار عمومی ایرانی به تثبیت نرسیده است. به نوعی می‌توان گفت جامعه ایرانی به تناقضی آشکار برای تفکر در خصوص راه حل نهایی مسئله فلسطین مبتلا شده است؛ نتیجه این سؤال نشان می‌دهد که جامعه ایرانی در عین مقاومت قائل به صلح است. به نظر می‌رسد تأکید بر مقاومت از حیث پایان بخشیدن به حیات رژیم صهیونیستی و از طرفی دیگر گرایش به ادعای صلح از جهت نگرانی برای مردم بی‌دفاع فلسطین و علی‌الخصوص غزه است. نگاهی به نتایج گزاره شماره ۶ (تنها راه آزادی فلسطین، نابودی کامل اسرائیل است) در همین سؤال به‌خوبی گواهی بر این مدعاست.

جدول ۲۷. توزیع فراوانی به دو دولتی شدن فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
				مرد	جنس
۰/۰۱۱	۱۳/۲	۴۰/۳	۴۶/۶	مرد	جنس
	۲۱/۵	۳۶/۵	۴۲	زن	
۰/۰۰۱	۱۸/۲	۴۱	۴۰/۷	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۱۴/۹	۳۸/۸	۴۶/۴	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۱/۵	۳۶/۲	۴۲/۴	۵۰ سال به بالا	

بر اساس جدول فوق، عدم موضع‌گیری زنان درباره این موضوع به‌طور معناداری از مردان بیشتر است این در حالی است که ۴۶،۶ درصد مردان با دو دولتی شدن فلسطین موافقت دارند، در میان گروه‌های سنی مختلف نیز میزان مخالفت گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال با دو دولتی شدن فلسطین بیش از سایر گروه‌هاست.

۱۳-۲-۴- اسرائیل تحت امر آمریکا است

در پرسش بعدی نظر پاسخگویان درباره این گزاره پرسیده شد که «اسرائیل دست‌نشانده آمریکا است» نتایج به‌دست آمده به شرح زیر است:
جدول ۲۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به اسرائیل تحت امر آمریکا است

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۱۴۳۸	۴۹/۶	۷۳/۱
مخالقم	۲۷۴	۹/۴	۱۳/۹
نظری ندارم	۲۵۶	۸/۸	۱۳
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۴۲	۱/۴	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس آنچه که در جدول بالا به‌دست آمده است؛ ۷۳/۱ درصد افراد با این گزاره که اسرائیل دست نشانده آمریکا است، موافقت دارند و تنها ۱۳/۹ درصد مخالف این گزاره هستند.

جدول ۲۹. توزیع فراوانی اسرائیل تحت امر آمریکا است بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالقم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۱۱	۸/۳	۱۲/۹	۷۸/۸	مرد	جنس
	۱۷/۸	۱۴/۹	۶۷/۲	زن	
۰/۰۰۳	۱۳/۳	۱۳/۹	۷۲/۸	۱۸-۲۹ سال	سن
	۱۱/۱	۱۵/۷	۷۳/۱	۳۰-۴۹ سال	
	۱۶/۵	۱۰/۵	۷۲/۹	۵۰ سال به بالا	

طبق جدول فوق، مردان بیش از زنان با این گزاره موافقت دارند و در بین گروه‌های سنی مختلف، گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ سال با این گزاره موافقت بیشتری داشته است.

۱۳- ۲- ۵- شکست ناپذیر بودن اسرائیل از پاسخگویان خواسته شد تا نظرشان نسبت به این گزاره را بیان کنند «اسرائیل شکست ناپذیر است».

جدول ۳۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به شکست ناپذیر بودن اسرائیل

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۲۹۰	۱۰	۱۴/۸
مخالفم	۱۴۵۳	۵۰/۱	۷۳/۹
نظری ندارم	۲۲۳	۷/۷	۱۱/۳
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۴۴	۱/۵	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به آنچه که در جداول بالا به دست آمده؛ ۷۳/۹ درصد افراد با شکست ناپذیر بودن اسرائیل مخالفت دارند و تنها ۱۴/۸ درصد هستند که اسرائیل را شکست ناپذیر می‌دانند.

جدول ۳۱. شکست ناپذیر بودن اسرائیل بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
				مرد	جنس
۰/۰۱	۷/۷	۷۹/۹	۱۲/۴	مرد	جنس
	۱۵/۱	۶۷/۷	۱۷/۲	زن	
۰/۰۰۳	۱۴/۲	۷۱/۳	۱۴/۲	۱۸- ۲۹ سال	سن
	۹/۳	۷۵/۴	۱۵/۳	۳۰- ۴۹ سال	
	۱۳/۵	۷۲/۵	۱۳/۹	۵۰ سال به بالا	

بر اساس فراوانی جدول فوق:

- میزان مخالفت مردان با این گزاره بیش از زنان است.
- بین گروه‌های سنی نیز میزان مخالفت گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ سال، بیش از سایر گروه‌هاست.

۱۳-۲-۶- نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین

در پرسش بعدی نظر پاسخگویان درباره این گزاره پرسیده شد که «تنها راه آزادی فلسطین، نابودی کامل اسرائیل است» نتایج به دست آمده به شرح زیر است:

جدول ۳۲. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۱۲۳۵	۴۲/۶	۶۲/۹
مخالفم	۴۵۸	۱۵/۸	۲۳/۳
نظری ندارم	۲۷۱	۹/۳	۱۳/۸
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی پاسخ	۴۶	۱/۵	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق ۶۲/۹ درصد مردم با اینکه نابودی کامل اسرائیل تنها راه آزاد فلسطین است موافقت دارند ۲۳/۳ درصد آنها نیز با این گزاره مخالف هستند.

جدول ۳۳. توزیع فراوانی نابودی اسرائیل، راه حل فلسطین بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۱	۱۱/۱	۲۷/۷	۶۱/۱	مرد	جنس
	۱۶/۵	۱۸/۸	۶۴/۷	زن	
۰/۰۰۳	۱۵/۲	۲۰/۵	۶۴/۳	۱۸-۲۹ سال	سن
	۱۱/۳	۲۴/۷	۶۴	۳۰-۴۹ سال	
	۱۷/۹	۲۲/۳	۵۹/۸	۵۰ سال به بالا	

در بین گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن، زنان بیش از مردان با این گزاره موافق‌اند و در بین گروه‌های مختلف سنی نیز گروه ۱۸ تا ۲۹ سال بیش از سایر گروه‌ها با این گزاره موافقت داشته است.

۱۴-۲- تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ

پرسش از سرانجام جنگ با پرسش از تمایل فردی به پیروزی کدام یک از طرف‌های جنگ، دو نتیجه کاملاً متفاوت را در اختیار ما قرار می‌دهد. پاسخ‌گویان به سؤال دوم کسانی هستند که حامی یکی از طرف‌های جنگ هستند و فارغ از نتیجه آن دست از پشتیبانی خود از جبهه متبوع بر نمی‌دارند. در سؤالی از پاسخ‌گویان پرسیده شده است «دوست دارید در نهایت کدام طرف پیروز این ماجرا باشد؟» پاسخ آنها به روایت جدول زیر ارائه شده است.

جدول ۳۴. توزیع فراوانی نظر پاسخ‌گویان به تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
فلسطینی‌ها	۱۵۲۸	۵۲٫۷	۷۷٫۸
اسرائیل	۴۴	۱٫۵	۲٫۲
نظری ندارم	۳۹۳	۱۳٫۶	۲۰
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰٫۷	۰
بی‌پاسخ	۴۵	۱٫۵	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های فوق ۷۷٫۸ درصد از پاسخ‌گویان تمایل به پیروزی فلسطین هستند و تنها ۲٫۲ درصد آنها تمایل به پیروزی اسرائیل دارند این در حالی است که ۲۰ درصد دیگر موضعی اتخاذ نکردند. جدول ۳۵. توزیع فراوانی تمایل به پیروزی طرف‌های جنگ بر اساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	مشخصات عمومی			جنس
	فلسطینی‌ها	اسرائیل	نظری ندارم	
۰/۶۸۶	۷۷	۲/۴	۲۰/۶	مرد
	۷۸/۵	۲/۱	۱۹/۴	زن
۰/۳۴۴	۷۹/۳	۲/۵	۱۸/۲	۱۸-۲۹ سال
	۷۷/۲	۲۰/۷	۲۰/۱	۳۰-۴۹ سال
	۷۷/۹	۱/۲	۲۰/۹	۵۰ سال به بالا

بر اساس آزمون‌های معناداری تفاوت چندان‌ی میان گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن درباره این گزاره نیست. این بخش از داده‌ها نشان‌دهنده آن است که علی‌رغم همه فراز و نشیب‌های در مواجهه ایرانی با فلسطین، در نهایت بیش از نیمی از ایرانیان تمایل به پیروزی فلسطینی‌ها دارند و درصد بسیار ناچیزی میل به موفقیت اسرائیل را بیان می‌کنند.

۱۵-۲- نظر مردم دنیا درباره فلسطین در نگاه ایرانیان

برای سنجش اینکه آیا از نظر مردم ایران سایر مردم جهان نیز حامی فلسطین هستند یا نه، چنین سؤالی را از ایشان پرسیدیم: «به نظرتان مردم دنیا، و نه دولت‌ها، بیشتر حامی فلسطین هستند یا اسرائیل؟». بر اساس نتایج:

جدول ۳۶. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان به نظر مردم دنیا درباره فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
فلسطین	۱۴۵۰	۵۰	۷۳/۴
اسرائیل	۱۶۰	۵/۵	۸/۱
نمی‌دانم	۳۶۶	۱۲/۶	۱۸/۵
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۳۴	۱/۲	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه‌به آنچه در جدول بالا به‌دست آمده، ۷۳/۴ درصد پاسخگویان، مردم دنیا را حامی فلسطین و ۸/۱ درصد حامی اسرائیل می‌دانند. بر اساس بررسی‌های آماری باتوجه‌به متغیرهای جمعیت‌شناختی همان‌طور که در جدول زیر ارائه شده؛ در گروه‌های مختلف از جهت جنسیت تفاوت معناداری در باره این گزاره یافت نشده درحالی‌که در میان گروه‌های سنی، گروه سنی ۵۰ سال به بالا بیشترین میزان گزینه «نظری

ندارم» را داشتند.

جدول ۳۷. توزیع درصدی نظر مردم دنیا درباره فلسطین برحسب متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	نظری ندارم	اسرائیل	فلسطینی‌ها	مشخصات عمومی	
۰/۰۸۲	۱۷/۷	۹/۴	۷۳	مرد	جنس
	۱۹/۴	۶/۸	۷۳/۸	زن	
۰/۰۰۵	۱۶/۳	۹/۸	۷۳/۸	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۱۷	۹	۷۴	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۲/۶	۵/۴	۷۱/۹	۵۰ سال به بالا	

۱۶-۲ - نظر مردم پیرامون گزاره‌هایی درباره فلسطین

۱۶-۲-۱ - سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده است

ایده «سرزمینی بدون مردم برای مردمی بدون سرزمین»، از روزهای آغازین تأسیس رژیم صهیونیستی در زمره اصول اساسی پروپاگانداي آن‌ها بوده است. صهیونیست‌ها برای آن‌که بتوانند جنایات خود را مشروع جلوه دهند و خود را مالک تاریخی سرزمین فلسطین نشان دهند، از ابتدای تأسیس تاکنون بر کوس خالی‌السکنه بودن این سرزمین کوبیده‌اند. نتیجه تبعی این مدعا این است که کشتار فلسطینیان، کشتار غاصبان سرزمینی است که صهیونیست‌ها در آن سکناگزیده بودند. برای سنجش تأثیر این ایده بر افکار عمومی ایرانی نظر ایشان را در خصوص این گزاره جویا شدیم: «سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده است»:

جدول ۳۸. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده است

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۲۸۸	۹/۹	۱۴/۵
مخالقم	۱۰۴۲	۳۵/۹	۵۲/۳
نظری ندارم	۶۶۱	۲۲/۸	۳۳/۲
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۱۹	۰/۷	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه‌به آنچه در جدول فوق آمده؛ ۵۲/۳ درصد افراد با اینکه سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودیان بوده است مخالفت داشتند درحالی‌که ۳۳ درصد موضعی ندارند و ۱۴/۵ درصد افراد موافق‌اند.

جدول ۳۹. توزیع فراوانی سرزمین فلسطین ابتدا مال یهودی‌ها بوده بر اساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالقم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۲۵/۸	۵۹/۵	۱۴/۷	مرد	جنس
	۴۰/۸	۴۵	۱۴/۲	زن	
۰/۰۵۵	۳۶/۷	۴۶/۹	۱۶/۴	۱۸-۲۹ سال	سن
	۳۰/۷	۵۴/۵	۱۴/۷	۳۰-۴۹ سال	
	۳۵/۹	۵۱/۲	۱۲/۹	۵۰ سال به بالا	

در میان گروه‌های مختلف از جهت جنس و سن نیز طبق بررسی‌های صورت گرفته در متغیر سن تفاوت معناداری وجود ندارد اما در گروه‌های جنسیتی، زنان کمتر از مردان در این باره موضع گرفتند و میزان مخالفت مردان از زنان بیشتر است.

۱۶-۲-۲- فلسطینی‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند دروغ «فروش سرزمین فلسطین توسط فلسطینی‌ها به صهیونیست‌ها» نیز از دیگر شبهات مطرح شده توسط دستگاه پروپاگاندا ی اسرائیلی در طول

تاریخ قریب به ۸ دهه اشغال فلسطین است. این شبهه نیز از که از جمله دروغ‌های تاریخی اسرائیلی‌هاست، به دنبال مشروعیت‌بخشی به غصب سرزمین فلسطین است، در حالی که داده‌های ثبتی نشان می‌دهد چیزی کمتر از ۹ درصد از زمین‌های فلسطینی در بازه زمانی پیش از تاسیس اسرائیل، به مهاجران یهودی فروخته شده است. در پرسش بعدی نظر پاسخگویان درباره این گزاره پرسیده شد که «فلسطینی‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند» نتایج به‌دست‌آمده به شرح زیر است:

جدول ۴۰. توزیع فراوانی فلسطین‌ها خودشان زمین‌هایشان را به اسرائیلی‌ها فروخته‌اند

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۵۵۶	۱۹/۲	۲۸
مخالفم	۷۰۲	۲۴/۲	۳۵/۳
نظری ندارم	۷۲۹	۲۵/۱	۳۶/۷
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۳	۰/۸	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

بر اساس یافته‌های جدول فوق، ۳۵ درصد مردم با این گزاره که فلسطینی‌ها زمین‌های خودشان را به اسرائیل فروختند مخالفت داشتند در حالی که ۲۸ درصد این گزاره را معتبر می‌دانند و ۳۶/۷ درصد درباره این گزاره موضعی ندارد.

بر اساس یافته‌های جدول ذیل؛ بر اساس بررسی صورت گرفته در میان گروه‌های مختلف از جهت جنسیت و سن تفاوت معناداری در پاسخ به این سؤال وجود دارد. ۴۰ درصد زنان نسبت به این گزاره موضعی ندارند در حالیکه در گروه‌های مختلف سنی نیز بیشترین میزان مخالفت با این گزاره در گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال و بیشترین میزان عدم موضع‌گیری در گروه سنی ۵۰ سال به بالاست.

جدول ۴۱. توزیع فراوانی فلسطین ها خودشان زمین هایشان را به اسرائیلی ها فروخته اند براساس متغیرهای جمعیت‌شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالقم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۳۲/۷	۳۴/۹	۳۲/۵	مرد	جنس
	۴۰/۸	۳۵/۸	۲۳/۴	زن	
۰/۰۱۸	۳۹/۴	۳۷/۸	۲۲/۸	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۳۴/۱	۳۶/۷	۲۹/۲	۳۰ - ۴۹ سال	
	۴۰	۳۱/۳	۲۸/۷	۵۰ سال به بالا	

۱۶-۲-۳- همه اسرائیلی‌ها اشغال‌گر هستند

به‌طورکلی مسئله تفکیک میان شهروندان و سربازان ارتش اسرائیل، که البته با توجه به ماهیت اشغال‌گرانه یکسان ساکنان اراضی اشغالی، تفکیکی باطل است، برای جامعه ایرانی مسئله بوده و هست. اینکه آیا آنچه شهروند اسرائیلی خوانده می‌شود، تفاوتی با سایر شهروندان ساکن در کشورهای مختلف جهان دارند؟ آیا شهروندان اسرائیلی اشغال‌گرانی هستند که تفاوتی با سربازان ارتش ندارند؟ برای فهم نگرش جامعه ایرانی به این قبیل پرسش‌ها، دیدگاه ایشان را در خصوص این گزاره جویا شدیم: «همه اسرائیلی‌ها اشغال‌گر هستند.»:

جدول ۴۲. توزیع فراوانی اشغال‌گر بودن همه اسرائیلی‌ها

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۸۲۷	۲۸/۵	۴۱/۶
مخالقم	۷۶۹	۲۶/۵	۳۸/۷
نظری ندارم	۳۹۲	۱۳/۵	۱۹/۷
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۲	۰/۸	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به آنچه در جدول بالا آمده؛ ۴۱،۶ درصد افراد با این گزاره که همه اسرائیلی‌ها اشغالگر هستند موافقت داشتند و ۳۸،۷ درصد مخالفت داشتند و ۱۹/۷ درصد افراد موضعی نسبت به این گزاره نگرفتند. جدول ۴۳. اشغالگر بودن همه اسرائیلی‌ها براساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
۰/۰۰۱	۲۱/۱	۶۳/۳	۱۵/۷	مرد	جنس
	۲۶	۶۲/۹	۱۱/۱	زن	
۰/۰۰۰	۲۴/۶	۴۲/۲	۳۳/۲	۱۸ - ۲۹ سال	سن
	۱۷/۲	۴۱/۷	۴۱/۲	۳۰ - ۴۹ سال	
	۲۱/۸	۳۱/۱	۴۷/۱	۵۰ سال به بالا	

میزان موافقت مردان با این گزاره بیش از زنان است و عدم موضع‌گیری زنان نیز بیش از مردان است. در بین گروه‌های سنی مختلف نیز معناداری وجود دارد به این شکل که در گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ و ۵۰ سال به بالا میزان موافقت زیادی نسبت به این گزاره وجود دارد؛ عمده افراد در گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال با این گزاره مخالفت داشتند.

۱۶- ۲- ۴- مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند

شبهه ناصبی بودن مردم فلسطین، در بخشی از بدنه سنتی - مذهبی جامعه ایرانی همواره مطرح بوده است. تا آنجا که مقام معظم رهبری در یکی از سخنرانی‌های خود برای پایان بخشیدن به این شبهه در جامعه ایرانی، به این موضوع اشاره فرموده و آن را رد نمودند. اما به نظر می‌رسد که همچنان نیز بخشی از جامعه نسبت به واقعیت این موضوع، آگاه نشده باشد. در پرسش بعدی نظر پاسخگویان درباره این گزاره پرسیده شد که «مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند» نتایج به‌دست‌آمده به شرح زیر است:

جدول ۴۴. توزیع فراوانی مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
موافقم	۲۶۵	۹/۲	۱۳/۴
مخالفم	۱۲۴۸	۴۳	۶۳/۱
نظری ندارم	۴۶۵	۱۶	۲۳/۵
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۳۲	۱/۱	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول فوق، ۶۳/۱ درصد افراد با این گزاره که مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند مخالفت داشتند و ۱۳,۴ درصد با این گزاره موافق بودند و همچنین ۲۳/۵ درصد نیز درباره آن نظری ندارند. جدول ۴۵. توزیع فراوانی مردم فلسطین مخالف شیعیان هستند براساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	نظری ندارم	مخالفم	موافقم	مشخصات عمومی	
				جنس	سن
۰/۰۰۱	۲۱/۱	۶۳/۳	۱۵/۷	مرد	جنس
	۲۶	۶۲/۹	۱۱/۱	زن	
۰/۱۳۲	۲۲/۵	۶۶	۱۱/۴	۱۸-۲۹ سال	سن
	۲۲	۶۴/۲	۱۳/۸	۳۰-۴۹ سال	
	۲۶/۹	۵۹/۳	۱۳/۷	۵۰ سال به بالا	

در متغیر جنس نیز تفاوت‌های معناداری وجود دارد به طوری که مردان بیش از زنان با این گزاره موافق‌اند.

۱۷-۲ - شناخت گروه‌های مبارز فلسطینی

از پاسخگویان در خصوص شناخت گروه‌های مبارز فلسطینی سؤال شده که چند گروه مبارز فلسطینی را می‌توانید نام ببرید؟ گزینه‌ها خوانده نشده و به صورت انتخاب چندگزینه‌ای پرسیده شد که براساس نتایج و به ترتیب درصد فراوانی در جدول ذیل ارائه شده است.

جدول ۴۶. توزیع فراوانی آشنایی با گروه‌های مبارز فلسطینی

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی انتخاب	درصد بین پاسخ دهندگان
حماس	۶۰۶	۲۸/۲	۳۰/۹
جهاد اسلامی	۱۱۹	۵/۵	۶
فتح	۳۸	۱/۷	۱/۹
جبهه خلق برای آزادی فلسطین	۲۲	۱	۱/۱
سازمان آزادی بخش فلسطین (ساف)	۱۵	۰/۶	۰/۷
نمی‌دانم	۱۳۴۸	۶۲/۷	۶۸/۹
جمع	۲۱۴۸	۱۰۰	۱۰۰

باتوجه به یافته‌های جدول فوق، ۶۸/۹ درصد افراد هیچ شناختی از گروه‌های مبارزه فلسطین ندارند. ۳۰ درصد افراد حماس، ۶ درصد آنها جهاد اسلامی، همچنین ۱/۹ درصد فتح و ۱/۱ درصد جبهه خلق برای آزادی فلسطین و تنها ۰/۷ درصد سازمان آزادی بخش فلسطین را می‌شناختند. درصد پایین پاسخ‌گویان به این سؤال نشان می‌دهد چنان که شناخت کاملی از فلسطین و ماهیت مبارزه فلسطینیان در جامعه ایرانی شکل نگرفته است. شاید خوانش دیگری از پاسخ‌گسانی که گزینه نمی‌دانم را انتخاب کرده‌اند، چنین است که «من نمی‌دانم چه کسی در فلسطین مبارزه می‌کند».

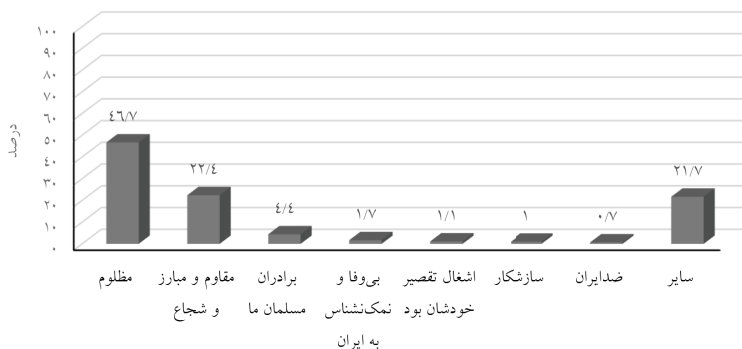
۱۸-۲- نگرش به فلسطینی‌ها

در سؤالی دیگر درباره نگرش مردم به فلسطینی‌ها پرسیده شده است «وقتی به فلسطینی‌ها فکر می‌کنید، اولین ویژگی که از آن‌ها به ذهنتان می‌رسد چیست؟» (گزینه‌ها خوانده نشود). نتایج به این شرح است:

جدول ۴۷. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس نگرش به فلسطینی‌ها

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
مظلوم	۸۷۶	۴۳/۶	۴۶/۷
بی‌وفا و نمک‌نشناس به ایران	۳۲	۱/۶	۱/۷
ضدایران	۱۴	۰/۷	۰/۷
مقاوم و مبارز و شجاع	۴۲۰	۲۰/۹	۲۲/۴
برادران مسلمان ما	۸۳	۴/۱	۴/۴
اشغال تقصیر خودشان بود	۲۱	۱	۱/۱
تروریست	۴	۰/۲	۰/۲
سازشکار	۱۹	۰/۹	۱
سایر	۴۰۸	۲۰/۳	۲۱/۷
بی‌پاسخ	۱۳۳	۶/۶	-
جمع	۲۰۱۰	۱۰۰	۱۰۰

مظلوم با ۴۶/۷ درصد، مقاوم و مبارز و شجاع با ۲۲/۴ درصد و برادران مسلمان ما با ۴/۴ درصد؛ شایع‌ترین تصور ذهنی ایرانیان به فلسطینی‌هاست.

نمودار ۷. نگرش به مردم فلسطین

۱۹-۲- آیا اسرائیل را دشمن ایران می‌دانید

یکی از مسائلی که طی سال‌های اخیر در جامعه ایرانی در خصوص خطر رژیم صهیونیستی برای جمهوری اسلامی ایران مطرح شده است، مقوله دشمن‌انگاری است. توضیح آنکه عده‌ای با ترویج این ایده که جمهوری اسلامی درحالی‌که اسرائیل اساساً کاری به آن ندارد و این خود اوست که اسرائیل را به مبارزه می‌طلبد، مدعی‌اند باید حل مسئله فلسطین و اسرائیل را به طرفین واگذار کرد و ایران نباید خود را بی‌جهت درگیر ماجرا کند. برای سنجش نفوذ این ایده در جامعه ایرانی در سوآلی از پاسخگویان پرسیده شد «آیا اسرائیل را دشمن ایران می‌دانید؟»:

جدول ۴۸. توزیع فراوانی دشمن دانستن اسرائیل

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
بله	۱۵۰۱	۵۱/۸	۷۵/۴
خیر	۲۹۰	۱۰	۱۴/۶
نظری ندارم/ نمی‌دانم	۲۰۱	۶/۹	۱۰/۱
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۱۸	۰/۶	-
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۴/۷۵ از پاسخگویان اسرائیل را دشمن ایران می‌دانند و ۱۴/۶ درصد نیز با این گزاره مخالفت دارند.

جدول ۴۹. توزیع فراوانی دشمن دانستن اسرائیل براساس متغیرهای زمینه‌ای

معناداری	نمی‌دانم	خیر	بله	مشخصات عمومی	
۰/۰۲۵	۸/۴	۱۵/۷	۷۵/۹	مرد	جنس
	۱۱/۸	۱۳/۴	۷۴/۸	زن	
۰/۰۰۲	۱۲/۵	۱۵/۳	۷۲/۲	۱۸-۲۹ سال	سن
	۸/۸	۱۶/۷	۷۴/۵	۳۰-۴۹ سال	
	۱۱/۲	۱۰/۱	۷۸/۷	۵۰ سال به بالا	

بر اساس نتایج آزمون معناداری، در بین گروه‌های جنسیتی، مردان بیش از زنان به دشمنی ایران و اسرائیل قائلند و در بین گروه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال، کمتر از سایر گروه‌های سنی اسرائیل را دشمن ایران می‌دانند.

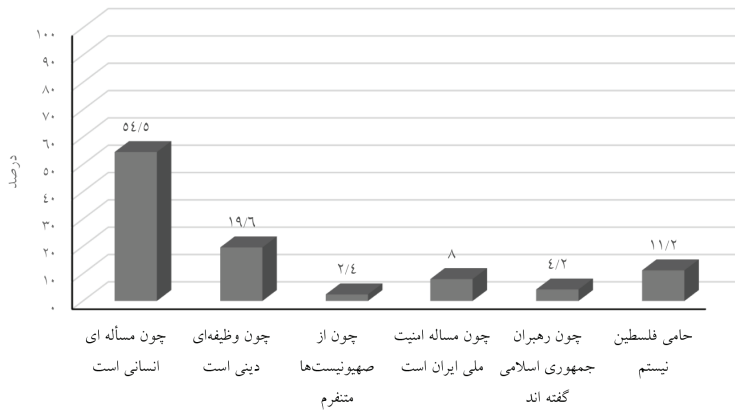
۲۰-۲ - مهم‌ترین دلیل حمایت از فلسطین

در خصوص حمایت‌هایی که در ایران از مسئله فلسطین صورت می‌گیرد، ایده‌های مطرح می‌شود. از جمله اینکه نباید در این شرایط اقتصادی کشور اولویت دیگری داشته باشیم، یا اینکه مسئله فلسطین مسئله امنیت ملی ما نیز هست، همچنین فلسطین پاره تن اسلام است و باید از آن حمایت همه‌جانبه کرد و... در این شرایط دلایل و انواع حمایت‌ها نیز تفاوت می‌کند. در خصوص حمایت از مردم فلسطین سؤال شده است که «مهم‌ترین دلیل حمایت شما از فلسطین چیست؟»؛

جدول ۵۰. توزیع فراوانی نظر پاسخگویان بر اساس مهم‌ترین دلیل حمایت از فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
چون مسأله ای انسانی است	۱۰۳۲	۳۵/۶	۵۴/۵
چون وظیفه‌ای دینی است	۳۷۱	۱۲/۸	۱۹/۶
چون از صهیونیست‌ها متنفرم	۴۶	۱/۶	۲/۴
چون مسأله امنیت ملی ایران است	۱۵۲	۵/۲	۸
چون رهبران جمهوری اسلامی گفته‌اند	۸۰	۲/۸	۴/۲
حامی فلسطین نیستم	۲۱۲	۷/۳	۱۱/۲
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی پاسخ	۱۱۷	۴	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۵۴/۵ درصد پاسخگویان مهم‌ترین دلیل حمایت از فلسطین را، بعد انسانی مسئله می‌دانند؛ ۱۹/۶ درصد نیز وظیفه دینی را مهم‌ترین دلیل حمایت خود از فلسطین می‌دانند و ۸ درصد افراد مهم‌ترین دلیل حمایتشان از فلسطین را مسئله امنیت ملی بیان می‌کنند و ۱۱/۲ درصد نیز خود را حامی فلسطین نمی‌دانند.

نمودار ۸. دلیل حمایت از فلسطینی‌ها

۲۱-۲- شیوه حمایت از فلسطین

در این بخش، از افرادی که خود را حامی فلسطین دانسته‌اند پرسیده شد که «به چه شکلی از فلسطین حمایت می‌کنید؟»؛

جدول ۵۱. توزیع فراوانی شیوه حمایت از فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی
در فضای مجازی برای فلسطین پست و استوری می‌گذارم	۳۶۹	۱۸/۴
در تجمعات و راهپیمایی‌های حمایت از فلسطین شرکت می‌کنم	۷۴۲	۳۶/۹
درباره فلسطین با اطرافیانم صحبت و بحث می‌کنم	۶۱۴	۳۰/۵
کالاهای اسرائیلی را تحریم کرده‌ام و استفاده نمی‌کنم	۳۴۶	۱۷/۲
به فلسطینی‌ها کمک مالی می‌کنم	۴۷۵	۲۳/۶
جمع (انتخاب‌ها)	۲۵۴۶	۱۰۰

۳۶/۹ درصد افراد حمایت خود از فلسطین را در قالب راهپیمایی و تجمعات انجام می‌دهند، ۳۰/۵ درصد نیز درباره فلسطین با اطرافیان صحبت و بحث می‌کنند، ۲۳/۶ درصد به فلسطین کمک مالی کرده و ۱۸/۴ درصد در فضای مجازی محتوا بارگذاری می‌کنند.

نمودار ۹. نحوه حمایت از فلسطینی‌ها

۲-۲۲ - اثربخشی حمایت‌های مردمی در ایران

در پرسش بعدی از پاسخگویان پرسیده شد «حمایت‌هایی که در ایران از فلسطین می‌شود، مثل راهپیمایی، تجمع و فعالیت مجازی، تا چه اندازه برای فلسطین مفید و مؤثر است؟»؛

جدول ۵۲. توزیع فراوانی اثربخشی حمایت‌های مردمی در ایران

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
اصلا	۴۲۶	۱۴/۷	۲۳/۱
ناحلی	۶۷۰	۲۳/۱	۳۶/۳
زیاد	۷۵۲	۲۵/۹	۴۰/۷
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۱۶۲	۵/۶	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۴۰/۷ درصد افراد اثربخشی حمایت‌های مردمی از فلسطین در ایران را زیاد و ۳۶/۳ درصد متوسط دانسته‌اند در این بین؛ ۲۳/۱ درصد اثری برای آن قائل نیستند.

۲۳-۲- حامی اصلی فلسطین

در سؤالی دیگر از پاسخگویان پرسیده شده است: «در حال حاضر حامی اصلی فلسطین در دنیا کدام کشور است؟ (گزینه‌ها خوانده نشود)»؛ جدول ۵۳. توزیع فراوانی حامی اصلی فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد نسبی	درصد معتبر
ایران	۱۲۹۴	۶۴/۴	۷۴/۲
قطر	۲۲	۱/۱	۱/۳
مصر	۶	۰/۳	۰/۳
اردن	۶	۰/۳	۰/۳
ترکیه	۱۲	۰/۶	۰/۷
عربستان	۲۱	۱	۱/۲
روسیه	۷	۰/۳	۰/۴
چین	۲	۰/۱	۰/۱
حزب‌الله لبنان	۱۴۸	۷/۴	۸/۵
عدم همکاری	۱۹۰	۳۰/۷	۰
سایر	۲۲۵	۱۱/۲	۱۲/۹
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۷۴/۲ درصد از پاسخگویان ایران را حامی اصلی فلسطین می‌دانند و ۸/۵ درصد نیز حزب‌الله لبنان را ۱/۳ درصد نیز قطر و ۱/۲ درصد عربستان و نیز ۰/۷ درصد ترکیه را حامی اصلی فلسطین تلقی می‌کنند.

۲۴-۲- ارزیابی آینده فلسطین

در آخرین پرسش از پاسخگویان پرسیده شد «باتوجه به جنگ اخیر غزه، نظر شما در مورد آینده مقاومت فلسطین چیست؟»، یافته‌های این پرسش نیز در جدول زیر ارائه شده است:

جدول ۵۴. توزیع فراوانی ارزیابی آینده فلسطین

گزینه‌ها	فراوانی	درصد فراوانی	درصد معتبر
مقاومت فلسطینی‌ها بی‌فایده است و باید با اسرائیل کنار بیایند.	۴۲۳	۱۴/۶	۲۱/۳
تنها راه مقابله با اسرائیل، مقاومت و ایستادگی فلسطینی‌ها است.	۱۲۰۷	۴۱/۶	۶۰/۸
فلسطینی‌ها باید غزه را ترک کرده و به کشورهای دیگر بروند.	۷۶	۲/۶	۳/۸
نمی‌دانم / نظری ندارم	۲۷۸	۹/۶	۱۴
عدم همکاری	۸۹۰	۳۰/۷	۰
بی‌پاسخ	۲۶	۰/۹	۰
جمع	۲۹۰۰	۱۰۰	۱۰۰

۶۰/۸ درصد از پاسخگویان تنها راه مقابله با اسرائیل را مقاومت و ایستادگی فلسطینی‌ها می‌دانند، ۲۱/۳ درصد مقاومت فلسطینی‌ها را بی‌فایده و ۳/۸ درصد قائل به ترک غزه توسط فلسطینی‌ها هستند. جدول ۵۵. توزیع فراوانی ارزیابی آینده فلسطین براساس متغیرهای جمعیت شناختی

معناداری	مشخصات عمومی	مقاومت فلسطینی‌ها بی‌فایده است و باید با اسرائیل کنار بیایند.			تنها راه مقابله با اسرائیل، مقاومت و ایستادگی فلسطینی‌ها است.			فلسطینی‌ها باید غزه را ترک کرده و به کشورهای دیگر بروند.			نمی‌دانم / نظری ندارم
		مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان	مرد	زنان		
۰/۰۰۴	۱۸ - ۲۹ سال	۲۲/۲	۲۰/۵	۶۳/۱	۵۸/۶	۳/۱	۴/۶	۱۱/۷	۱۶/۴		
	۳۰ - ۴۹ سال	۲۳	۲۰/۷	۶۱/۲	۶۱/۱	۶/۲	۴/۳	۱۷/۸	۱۶/۷		
۰/۰۰۱	۵۰ سال به بالا	۱۶/۹	۲۰/۷	۵۹/۱	۶۱/۱	۶/۲	۱/۶	۱۱/۵	۱۶/۷		

مردان بیش از زنان با مقاومت فلسطینیان همراهی دارند همچنین در بین گروه‌های سنی نیز گروه سنی ۳۰ تا ۴۹ بیش از سایر گروه‌های سنی مقاومت فلسطینی‌ها را بی‌فایده می‌دانند.

۳- جمع‌بندی

بر اساس آنچه گذشت، می‌توان نکات ذیل را در جمع‌بندی ذکر نمود:

- حدود دو پنجم از ایرانیان پیگیر اخبار فلسطین هستند. هرچند در مجموع زنان کمتر از مردان اخبار فلسطین را پیگیری می‌کنند، اما مشخصاً پس از عملیات طوفان الاقصی، زنان بیش از مردان توجه‌شان به جنگ جلب شده و اخبار جنگ اخیر را دنبال کرده‌اند. این نشان‌دهنده آن است که جمعیت زنان بیشتر مستعد پیگیری تحولات فلسطین در مقطع کنونی هستند.

- بر خلاف داده‌های جهانی و غربی، در ایران بازه سنی جوانان کمتر از بقیه افراد پیگیر اخبار فلسطین هستند، این درحالی‌ست که پس از طوفان الاقصی، در آمریکا و کشورهای اروپایی، عمدتاً جوانان تحولات فلسطین را دنبال می‌کنند.

- اهمیت یافتن اینستاگرام و انسان‌رسانه‌های فلسطینی، مهم‌ترین تحول رسانه‌ای پسا طوفان در جهان است؛ در ایران نیز بازه سنی ۱۸ تا ۲۹ سال بیش از بقیه از طریق اینستاگرام پیگیر اخبار غزه است. باین‌وجود کماکان صداوسیما انگاره‌ساز اصلی به شمار می‌رود.

- شبکه‌های اجتماعی داخلی از قبیل ایتا، نقشی مهم در شکل‌دهی به اذهان طبقه متوسط و میان‌سال و مخصوصاً زنان در نسبت با تحولات جاری فلسطین دارد.

- باور به شکست اسرائیل در جنگ اخیر، بیش از باور به شکست فلسطینی‌هاست. حدود یک‌سوم از ایرانیان بر این اعتقاد هستند که اسرائیل در جنگ اخیر شکست خورده و اسطوره ارتش شکست‌ناپذیر اعتباری در بین ایرانی‌ها ندارد.

- ایرانیان مسبب اصلی جنگ اخیر را بیشتر آمریکا و اسرائیل می‌دانند. این درحالی‌ست که اعتقاد به نقش آفرینی محوری آمریکا در آغاز جنگ اخیر، بیش از اسرائیل است. همچنین ایرانی‌ها عمدتاً اسرائیل را دست‌نشانده آمریکا می‌بینند.

● مردم بر خلاف برخی ادعاهای رسانه‌ای و تبلیغی، ایران را مسبب جنگ اخیر و طراح عملیات طوفان‌الاقصی نمی‌دانند. از سویی دیگر میزان قابل توجهی از مردم اصلاً تصویری نسبت به نقش ایران در مواجهه با مسئله فلسطین و جنگ اخیر ندارند. به بیانی دیگر تصویری گنگ و غیرشفاف از نوع حمایت ایران از فلسطین وجود دارد. باین حال اکثر مردم ایران را اصلی‌ترین حامی فلسطین در دنیا می‌دانند.

● این باور که "پول فلسطین را ما می‌دهیم" کماکان به شکل قابل‌اعتنایی در میان افکار عمومی ایرانی مطرح است. جوانان بیش از بقیه این اعتقاد را دارند که ایران از فلسطین حمایت مالی می‌کند. ● انتظار از محور مقاومت، منهای ایران، برای ورود مستقیم به جنگ غزه، در مقایسه با سایر بازیگران جهانی و منطقه‌ای، بالاست. حزب‌الله لبنان مهم‌ترین بازیگر غیرفلسطینی است که ایرانیان ورود مستقیم آن به جنگ اخیر را ضروری می‌دانند. بعد از حزب‌الله، سوریه و عراق هم با میزان کمتری قرار دارند.

● بیش از یک‌سوم از مردم به میزان متوسط و زیاد، نگران گسترش جنگ به ایران هستند و در این میان زنان و افراد بالای ۵۰ سال، بیش از بقیه دچار این نگرانی هستند.

● دو سوم از مردم، اصلاً شناختی نسبت به گروه‌های فلسطینی ندارند. از سویی دیگر انگاره تروریست بودن حماس که خط محوری پروپاگاندا غربی است، در بین مردم ایران باورپذیری چندانی ندارد. ● برای حدود یک‌سوم از مردم، ایده دو دولتی و کنار آمدن با اسرائیل، مقبولیت دارد. هرچند نیمی از مردم به صراحت مایل به پیروزی نهایی فلسطینی‌ها در جدال با اسرائیل هستند و دو پنجم از مردم نیز راه آزادی فلسطین را نابودی کامل اسرائیل می‌دانند، اما باین حال به نظر می‌رسد هم‌زمان با افول ایده دو دولتی در بین فلسطینیان و اسرائیلی‌ها و حتی کاهش باورمندی به این راه‌حل در بین افکار عمومی غربی، در

ایران شاهد رشد این ایده هستیم. از سویی دیگر باور به تفکیک میان شهروند و نظامی (مردم و دولت) در بین اشغالگران اسرائیلی نیز در بین بخشی از جامعه جدی است.

- شبهه فروش زمین توسط فلسطینی‌ها به اسرائیلی‌ها، پرننگ‌ترین شبهه درباره فلسطین در بین ایرانی‌هاست. از طرفی شبهه ناصبی و ضد شیعه بودن فلسطینی‌ها عملاً در بین عموم مردم رنگی از اعتبار ندارد.
- انگاره قالبی اصلی درباره فلسطینی‌ها، مظلوم بودن آن‌هاست. تصویر مقاومت و شجاعت از فلسطینی‌ها نیز پس از مظلومیت، پرتکرارترین انگاره در بین مردم است.

- شایع‌ترین صورت حمایت از فلسطین در بین ایرانی‌ها، شرکت در راه‌پیمایی‌ها و تجمعات است. تحریم کالاهای صهیونیستی نیز کمترین فراوانی را در میان اشکال مختلف حمایت از فلسطین دارد.
- کماکان چیزی نزدیک به نیمی از ایرانی‌ها، مقاومت و ایستادگی را انتخاب آینده فلسطینی‌ها می‌دانند.